

JULY — AUGUST 1984

МИ І СВІТ

THE UKRAINIAN MAGAZINE

WE AND THE WORLD

\$2.00

РЕДАКТОР І ВИДАВЕЦЬ: МИКОЛА КОЛЯНКІВСЬКИЙ
Адреса для редакційної й адміністраційної кореспонденції
(вплата грошей):

My i Svit, Niagara Falls Art Gallery & Museum,
Queen Elizabeth Way, R.R.2, Niagara Falls, Ont. L2E 6S5, Canada
Tel. 356-1514 (Area code 416)

Publisher & Editor: Mykola Kolankiwsky

З М И С Т:

Олександр Довженко: Воля до життя
М. Т-н: Сорок років тому
Ірина О. Дудка: Ні рослина, ні тварина
Джім Фостер: Про що діти запитали б Папу?
М. Колянківський: Так будувалися фундаменти
М. Точило: Фейлетони на тему дня (Україні на славу,
Академія, Як народжувалась президія)
М. Колянківський: Україна зблизька і здалеку
Хроніка

ФОТА НА ОБКЛАДИНЦІ: Сергій Шишко під час виставки його картин
(гл. репортаж "Україна зблизька і здалеку" на ст. 38); Вежі Видубицького монастиря й панорама нових кварталів Києва за Дніпром (стор 4 обкладинки).

Річна передплата для Канади, США і всіх інших держав — 12.00 доларів.

International Standard Serial Number ISSN 0027-5417

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa,
and for payment of postage in cash.
Second class mail registration number 1676.

Олександр Довженко *

ВОЛЯ ДО ЖИТТЯ

— Скажи мені, друже, — спитав я армійського хірурга Миколу Д., — ось ти працюєш на фронті півтора майже року. Ти різав сотні людей...

— Тисячі, — спокійно по-правив мене хірург.

— Тисячі...

Я запллющив очі, намагаючись уявити собі страждання, зойки тисяч людей, тисячі благальних очей — о, скажіть, докторе, скажіть!...

— Який величезний труд! Яке напруження всіх почуттів! — подумав я вголос.

— Звичка.

— Так?.. Можливо. І ще скажи мені — коли ти кідався отак щодня за звичкою у саме полум'я людських страждань, що ти знайшов там у людині? В тій безлічі й різноманітності каліцтв чи знайшов ти будь-що невідоме, нове; яку будь тайну в людині на вій-

ні? Чи ти далі свого ножа не бачив і нічого не знайшов?

— Знайшов! — сказав мій друг і заходив по кімнаті, пригадуючи, мабуть, найскладніші криваві діла. Я стежив за ним очима і, признавшись, заздрив йому; я в глибині благоговів перед його фахом. Рятування людського життя й полегшення страждань завжди здавались мені найвищим, найблагороднішим покликанням людини.

— Воля! — промовив хірург, спинившись і навіть гупнувши своїм здоровим мужичним кулаком по столу.

* Олександр Довженко (1894—1956), український визначний кінорежисер і письменник, автор кіноповістей "Земля" "Зачарована Десна", "Поема про море", п'єси "Потомки запорожців", кіноповісті "Життя в цвіті", багатьох фільмів. 30 серпня 1984 р. проминає 90 років з дня його народження.

— Людина на війні — це воля. Є воля — є людина! Нема волі — нема людини! Скільки волі, стільки й людини, — ось що я знайшов.

*

Ах, як не хотілось йому падати, як не хотілось кидати автомата. Та автомат уже випав з рук і вже нічим було його підняти з брудної землі. Праву руку, правда, тільки злегка зачепило мінним осколком. А ліва висіла скривавлена вщент, і кров била фонтаном з жахливо скаліченого плеча.

Що робити? Спинити кров? Чим? Не спиняється. Тече!

Тоді розвідник Іван Карналюк кинувся бігти. Мозок його запрацював з шаленим запалом.

“Побіжу, — думає, поки не зійшов кров’ю. Аби не впасти, аби тільки не впасти, ні! Доб’ють, прокляті! О прокляті, прокляті, будьте ви прокляті!.. Доб’ють... не доб’ють, не доб’ють...”

Карналюк біг, тримтячи від несамовитого гніву. Здавалось, якби стрів на дорозі

ворога, — зубами, без рук роздер би на місці.

Вибігши з небезпечної зони, він якось зразу втратив лють і спинився. Спинився, затужив і розтанув, мов той віск на сонці. І упав.

І здалось раптом Іванові, що упав він дивним засобом не на землю, а в якусь начебто воду, і бистрина понесла його, вируючи і крутячи між дерев, хмар і сіл, і несподівано принесла додому, мов у казці. Батько, мати, дід, баба, сестри... Та всі такі добрі, добрі, ласкаві.

— Іван... Це ти наш Іваночку.

І рідна хата край села, і стежка в саду біля хати.

А стежкою біжить вона, найдорожча — Галина.

— Іван, Іван повернувся?! Іваночку!

— Галю!

Карналюк розплющив очі.

— Втрачаю свідомість, — прошепотів він і злякався.

Іван Карналюк був звичайним рядовим бійцем. І особливих геройств за ним не числилось. На зовнішній вигляд в Івані теж не було нічого героїчного.

Середній на зріст, стрункий, сіроокий юнак, родом з прекрасного Поділля, літ йому двадцять п'ять, він був рідним сином великої епохи.

Він був одним із багатьох мільйонів юнаків, що всіма своїми помислами аж до початку війни належали мирній праці.

Він не змагався в силі і спритності ні на стрільбізах, ні на боксерських рингах. Він змагався там, де доблестю праці здобували собі славу.

Втрачаю свідомість! — сказав він тривожно й голосно, мов бажаючи розбудити себе, спинити бистроплинну річку.

— Стій, стій! Не здамся!

Карналюк підпovз до дерева і цільно притулився раною до стовбура. Затиснувшись таким чином розірвану артерію, він так зціпив зуби і так широко розплющив очі, і так не зажадав заплющти їх, що санітарі, підбираючи ранком загиблих бійців, подумали, ніби перед ними труп з розкритими, застиглими очима.

— Живу... — прошепотів Карналюк.

В обличчі його не було вже ні кровинки.

*

Битва гриміла день і ніч.

В оббитій ряднами і простирадлами сільській хаті хірург працював без перерви оце вже кілька днів.

Перед його очима на столі розверзались такі безодні страждань, що всяка свіжа людина зомліла б або зійшла б слозами, наблизившись хоч на годину до цього жахливого жертвника війни.

Вже винесли двох сестер в безтямі від багатьох безсоних ночей. Вже інші сестри й санітарі клали на стіл пошматованіх людей. Смерть жерла багату здобич в цім бою, і решток од бенкету старої перепадало хірургові чимало.

Хата тремтіла від гуркоту й вибухів бомб. Надворі лежали просто на землі бійці. Їх покладено в три черги, за характером поранення — головні, порожнинні й інші.

Хірург стомився. Щоб підтримати сили й заощадити час, йому подавали їсти сюди ж, до операційного сто-

лу. Він був дуже здоровий з природи, але і в нього вже невистачало сил. Він валився з ніг від втоми і занудьгував. Всяке діло має свою нудьгу. Йому не подобались поранені, і не подобалось вже навіть те, чим завжди він захоплювався в людях.

“Ну що за чорт! Звідки стільки терпіння? Чотирнадцять місяців ріжу, і хоч би тобі один загукав, почав клясти, ненавидіти смерть, лаяти її! Hi! Мовчать, покірливи”, — думав він знесилено і знов, у тисячний раз, шив людину з рваного кривавого дрантя.

— Слідуючий!

Перед хірургом лежав Карналюк

Відколи його поранило, минуло три дні. І дедалі йому все гіршало. Жар в його знекровленому тілі перевалив давно вже за сорок перший градус. Страшна газова гангрена вразила його. Рука лежала біля нього, роздута до величезних розмірів, темна, в багровосиніх плямах та пухирях і нестерпно смердюча. Три дні не зводив з неї очей Карналюк. Він дивився на неї, як

на смертельного ворога, і мовчав.

Хірург чудово лікував газову гангрену новим своїм методом, але руку Карналюка врятувати було вже неможливо.

— Пізно, — сказав він безсило своєму помічнику. — Доведеться відтяти руку.

— Відтинайте! Ріжте швидше! — рішуче й хутко сказав раптом Карналюк.

Здивований хірург повернув голову. На нього дивились широко розплащені сірі Карналюкові очі.

— Ріжте швидше! — наказав він ще раз і навіть хитнув головою, мов зважившись одкинути геть непотрібну руку.

*

Та не допомогла Карналюкові ампутація руки. Не допомогла і протигангренова сироватка, введена в його організм за особливим методом хірурга. Спроба перелити кров також не допомогла йому. Спорожніли його кровоносні судини.

Газова гангрена росла. Від плечового суглоба вона

поповзла вже через надпліччя до шиї. Роз'ятрене плече являло собою картину грізну й нестерпну.

Коли його перевезли до шпиталю, він був уже без пульсу, в безнадійному стані. Життя покидало його. Але він не здавався. Свідомість не залишала його ні на хвилину, і ні одна душа в палаті не почула від нього жодного зойку. Він мовчав і вся його воля пішла на цей напруженій мовчазний опір смерті.

— Як ся масш? — запи-
тав його хірург під час об-
ходу палат і взяв за руку.
Пульс майже не було.

— Нічого... Добре... Ска-
жіть, докторе, жити буду? —
прошепотів Карналюк, вдив-
ляючись докторові, здава-
лось, в самісіньку душу.

— Жити? Обов'язково,
аякже! — вдався хірург, як
завжди, до своєї рятівної
неправди і, помічаючи, що
Карналюк уже вмирає, що
жити йому зсталось лічені
хвилини, одійшов до іншого
пораненого, не призначив-
ши ні перев'язки вже
яких-небудь процедур.

Карналюк зрозумів, що
позбувся надії назавжди.

— Чекайте... Докторе!

Хірург ніякovo озирнувся.
Карналюк угадав його дум-
ки.

— А перев'язки вже не
треба? Га? — запитав він,
падаючи у вогні гангрени і
обпікаючи хірурга незабут-
нім поглядом.

А що сказати хірургові?
Що говорити хірургам щод-
ня коло ліжка вмираючих?
Що?

— Ні, ні... Житимеш...

І пішов хірург з лікарями
і милосердними сестрами до
перев'язочної, а Карналюк
відкинувся на подушку й за-
ридав.

Згадав він своє Поділля —
золоту свою країну, свої ши-
рокі, безмежні лани, сади,
багаті череди, і владику сво-
го стада — бичка Мину, і
стару Буг-ріку, і Галину —
любу свою, з якою він мріяв
прожити над Бугом життя.

— Де ти, Галю, де ти?
Подивись на свого Івана!...

Оглянувся Карналюк на
своєму смертному ложі, за-
тріпотів, як підбитий птах.
Не вмирати! Жити!

Застогнав воїн, і вщух.

*

Після обходу палат хірург пішов до перев'язочної, дав розпорядження щодо порядку перев'язувань і присів біля вікна.

Ранок був хмарний, сірий. Хірург опустив голову на руки і замислився.

Раптом сильний грюкіт у двері змусив його здригнутись. Хірург глянув — Карналюк! Він стояв у дверях у самій білизні, в мокрих одкрові та гною бинтах і весь у холодному поту.

— Жить хочу! Давайте мені перев'язку і все, що треба!...

Карналюк ішов до операційного столу розхитуючись, немов на палубі корабля в ураганному морі.

Бражений побаченим видвищем, хірург прикіпів до місця. Страшний був Карналюк і прекрасний.

— Ви думаєте, я вже помер?.. Перев'язку! Дайте... Жить хочу... Чого ж ви стоите?!... А-ай...

І Карналюк упав на руки лікарів.

Схвильований хірург підняв його, як хлоп'я, і поклав на стіл.

— Ви думаєте, нам пощастить його врятувати? — спітав у нього асистент, вбігаючи в перев'язочну.

— Він уже сам себе врятував,—сказав хірург дзвінким голосом. — Держіть... Так... Ну, держіть же!...

Асистент подавав йому із звичайною точністю й швидкістю потрібні інструменти.

З хірургом сталося щось дивне. Він ніби весь перетворився. Він почав працювати весело, з надзвичайною енергією, і, працюючи, мілувався з Карналюка.

— Ах! Ви гляньте, який велетень! Яка грудна клітина! А плече яке! Га?! — говорив захоплено хірург, обробляючи моторошну рану Карналюка перекисом водню і накладаючи на неї асептичну пов'язку.

— А ноги які? А шия! А хода ж! Ви бачили, як він увійшов? Стрункий, як бо жок. Камфору!... Кофеїн!... Так... Чудово... Оце юнак! Ви подивітесь, які м'язи. Як він ввійшов, га!

— I як це він ввійшов! Адже він лежачий хворий! — дивувалась сестра.

— Ат, що ви в цьому тяжмите?

— Але ж де він навбрался тієї снаги? У нього ж не було пульсу, — говорила друга.

— У нього була воля... Держіть...

— Ви думаєте, він живиме?

— Він живиме більше за нас з вами! Держіть!... Так... Повірте мені, він зробив для свого життя в багато разів більше, ніж ми оце тут робимо... Бінт!

Хірург працював з надзвичайним натхненням і любов'ю. Ніколи ще не хотілось йому так палко врятувати життя людини, як зараз. Іван лежав перед ним у глибокій нестямі, але його могутня воля до життя передавалась лікареві і сповняла його вщерть. Він забув свою втому, свої безсонні ночі і працював, як після живодайного сну і освіженої ванни, працював легко й радісно, і сонце, що зазирну-

ло було на хвилину з-за хмар в операційну, мов усміхнулось йому, наче обіцянка щастя. Так сила опору смерті помножила силу лікаря, і цю силу лікар вертав хворому. Вливши йому ще раз протигангренозної сироватки і півлітра крові, хірург велів дати оперованому теплого вина й гарячого чаю і довго зогрівати його в ліжку. Згодом у того почав помічатись пульс, порожевіли щоки, і Карналюк відкрив очі.

В сірих очах, як і перше, горіло те ж саме питання.

Всі четверо — хірург, асистент, і сестри — ствердливо кивнули йому головами й одвернулись схильовані.

Карналюк глянув на хірурга і осміхнувся.

— Ви виграли генеральну битву майже без всяких засобів до перемоги, — сказав зворушеного хірург. — Дякую вам. Ви навчили мене жити. Я схиляюсь перед благородством вашої волі!..

*

— Мамо, чому падає дощ?

— Бо він повинен полити квіти.

— А чого він поливає вулиці?

М. Т-н

СОРОК РОКІВ ТОМУ

Перед нами пожовкливий щоденник людини, яка покинула Львів рівно 40 років тому. Він починається нотатками подій, що відбулися між березнем і жовтнем 1944 року, без докладного датування й опісля переходить до щоденної хронології.

Першу хвилю втікачів спричинила радянська офензива в березні 1944 року. Одного дня люди масово кинулись до поїздів, що їхали на захід. Кому не щастило втиснутись на будь-який вантажний вагон, той шукав автомашини, фіри, або й ровера. Вийджали цілі інституції, зокрема ті, що їм були доступні якісь засоби комунікації.

Мені пощастило дістатися до вантажного поїзду враз із моїм шефом, заслуженим громадянином Н. Дорога до Krakova тривала добу. Вона була невигідною і сумною. Покидати вперше в житті Рідний край дуже важко. А ще й коли залишилася самітня мати, яку ледве чи колись побачу.

У Krakovі ми заїхали до приятеля моого шефа й спів-

товариша. Був уже пізній вечір і нас зараз же поклали спати на одному ліжку. Ліжко було вузьке, в додатку ж я не звик був з кимось ділити ложе. Хоч втомлений, всю ніч ні на хвилину не задрімнув. Піднявши з ліжка вранці, я сказав, що зараз же іду на двірець і повертаюся назад до Львова. Ностальгія й невигода сполучивши, дали досить комічний наслідок. Хоч як мене переконувано не робити цього, рішення було тверде. Дивним-дивом на станції я без клопоту всів до досить вигідного особового поїзду і на вечір був назад у Львові. Жодного фронту не проїхав, бо радянська офензива затрималася ще майже на чотири місяці на лінії річки Серет. Львів був такий, як і раніше, але досить спорожній.

нілій. Тільки по декількох тижнях народ почав повертатися назад.

Близькість фронту все таки дошкульно відчувалася. Майже щоденно, коли смеркалось, появлялися на небі розвідувальні літаки і з настанням ночі засвічувалися на небі свічки та починалося досить легке, але втомливе бомбардування. Я жив поблизу Цитаделі і там було особливо моторошно, бо завжди проходив змаг між літаками і проти летунською артилерією. Раз бомба впала на дорозі перед будинком, де я жив, другим разом вирвала частину підвальних камениці, коли ми сиділи в пивниці поруч.

Що декілька днів приходилося їхати виспатись до когось із приятелів у спокійніших дільницях міста, або в поблизьких селах.

Раз перебував я в о. Р. на передмісті Маріївка. Це був хутір і невеличкий монастир. Коли летіла ескадрилья розвідувальних літаків, ми повиходили на подвір'я, щоб краще їх розглянути. Було навіть присмно, що ми поза засягом небез-

пеки. Та нараз — просто над нашими головами зависли свічки й почалося бомбардування. Ми всі збились гуртом у пивничі невеличкою партерового дімка. Вранці ми знайшли біля хати і на поблизькій оболоні понад 50 ям від бомбових розривів. Найближча яма була не даліше трьох метрів від хати, в якій ми скрилися.

Колись, раніше, мабуть, ще перед утечою до Кракова, одного дня прийшов до мене приятель Іван Клим, якого влітку 1943 ми з товаришами відвідували в його рідному Мізуні, на Долинщині. Туди не сягала німецька влада. Сам Іван був там владою. Але сталося, що в поїзді скопило його Гестапо. Відібрали особисті папери, везли його гестапівці в тюрму, але не встерьегли, — він вискочив з поїзду і втік. Був вільний, але без документів. І ось він прийшов просити мене допомогти роздобути йому документи.

У мене був приятель адміністратор театру Т. і ми раз же оформили його як статиста. “Треба тільки по-

дати львівську адресу", — сказав адміністратор. Не подумавши, я подав свій номер і вулицю.

І ось у квітні мене повідомили, що Івана Клима склонено вдруге та що вже сидить у тюрмі наша спільна приятелька З. Я не знав напевно, але побоювався, що скопили його вдруге із моєю адресою на документі.

Саме приїхав був проповідати мене мій приятель-священик. Я залишив його на мешканні, а сам пішов на роботу. Коли повернувся, приятель лагідно попередив мене, щоб не хвилюватись, а потім розказав, що в мене перевело трус Гестапо. Сам приятель мало не загинув, бо відчиняючи двері гестапівцям, автоматично сягнув вийняти годинника. Його були б забили, думаючи, що виймас пістолю.

Тільки розказавши це, приятель показав мені залишенну гестапівцями картку — доручення зголоситися наступного дня на Гестапо. Ще й веліли переказати, щоб я не пробував утікати.

Наступної ночі ми випили

з адміністратором театру кілька пляшок горілки, але навіть голова не закрутілась. Звичайно, я міг утекти, але були б потерпіли й погибли ті, з ким я працював, господар моого помешкання, ще може й родина. Отож я пішов вранці на Гестапо. Переслухував мене, поклавши пістолю на стіл, сам шеф українського відділення. Це були важкі години. Я вирішив говорити правду — що знав Клима здавна, що він був у моїй хаті. На запитання, кого знаю в театрі, я вирахував багато прізвищ, в цьому прізвище приятеля-адміністратора. І саме це мене і його врятувало. Гестапівець вийняв фота, що їх забрав під час трусу у мене. Там була вся родина Т., що його він знав, бо часто замовляв у нього квитки до театрі.

Я вийшов живий, але Іван Клім загинув. Його розстріляли "як закладника" після якоїсь акції УПА.

18 липня 1944

Стогне земля. Далеко десь розриваються шрапнелі, а ми з другом Андрієм спіши-

мо на вулицю Руську до за-
лі Сокола-батька. Сьогодні
ж відбиванка олдбоїв.

— Сервуй, Андрію!

— Пождемо на інших.

— А може вже виїхали,
не прийдуть?

Hi, не виїхали. Відкрива-
ються двері і гурмою вбіга-
ють: Кулечко, Гавур, "чор-
на" Ірця, Оля...

Все добре, на фронтах на-
че б то затихло. Хай живе
спорт! Сервуй Юзю, я сти-
наю!...

А вночі: — Андрію, чу-
єш? — Чую, Миколо!

Дзвенять від вибухів шиби-
ки. У темряві бриняте літа-
ки. Низько, здається над са-
мими вікнами. І враз, на на-
ших таки очах, загоряється
ракета. Плащ на себе, чере-
вики в руки — біgom до пив-
ниці.

— Бум, бум! Тріск, Трах!
Бу-бу-бу!... Пекло. — Боже,
дай діждатись ранку!

У пивниці вже лише чо-
тири особи, всі інші виїха-
ли.

Світас.

— Ти, Андрію, пакуйся, а я
 побіжу в Комітет розпитаю!

На Парковій, у канселярії
кількою осіб. Д-р Кость

Паньківський уже в плащі.
В осмій ранку вийздить зі
Львова останній транспорт!..

19 липня 1944

Артилерійні постріли що-
раз голосніші.

— Швидше, Андрію!

Андрій готовий: Валізи в
одній і другій руці, на раме-
нах наплечник, а під пах-
вою... тенісова ракета.

— Що ж ти виправляєш,
хлопче!

А сам тихцем пакую в на-
плечник відбиванковий м'яч.
Ми ж їдемо ненадовго. Деесь
там у Карпатах прогуде по-
над нами фронт і поверне-
мось.

Вулицями Львова сунуть
повільно валки возів. На них
жінки, діти. Ідуть пішки воя-
ки. Все на захід.

Ми встигли продістатись
до пів-порожнього вантаж-
ного вагона, дочепленого до
мадярського військового
транспорту. В ньому декіль-
ко українців.

Поїзд стоїть і стоїть. А тут
вже на Замарстинів і Жов-
ківське падають стрільна.

Врешті вагони сколихну-
лися. Їдемо. За горбами і лі-
сами залишився мій рідний
Львів, частина моєgo "я".

Там живуть близькі мені люди.

20 липня 1944

Наш поїзд уже від учора стоїть на полі, біля Мшани. Перед нами була катастрофа, направляють рейки. Нудьгуючи, ми з Нілею Б. граємо у "фльоту". Ось я виграю, ще тільки затопити б один авіоносець, а тут раз — тра-та-та! Скоростріли згори, знизу, збоку. В одній хвилині всі ми збилися на домівці вагону в одну живу масу. Помічаю, що спонтанно якось я заховав голову за огляденьку жіночу ніжку.

Це заатакували поїзд літаки, ім відповідають мадярські скоростріли.

Як лиши настала хвилинатиші, всі цивільні і військові висипалися на поле, намагаючись скритися в зеленому збіжжі. Смішно бачити, як попереду всіх біжать у повному риштунку та в шоломах вояки.

23 липня 1944

Поворозник біля Криниці. Ми з Андрієм замешкали в родичів, які вийшли рані-

ше. Кажуть, що ночами німці виловлюють людей та вивозять на роботу, отже, спимо на стрижу, ще й драбину витягаємо нагору.

У Поворознику ми лише ночуємо, а весь день проводимо в Криниці. Зустрінете там людей не лише з цілого Львова, а й з усієї Галичини. Куди не ступите, зустрінете когось, хто чимось торгує: цей шкірою і цукром, той посвідками на виїзд до Словаччини й до Райху, місцями в транспортах, приділами. Суперечки. Цей дістав приділ на два кілограми пензау, той ні на одного, цей поїхав, а мене залишили.

Суматоха, ходять голови без голов. Теоретики і філософи беруться організувати транспорти. Професор Антонович влаштовує легкоатлетичні змагання і нервується, що мало змагунів зголосилося до участі.

Для мене Криниця — це "Білий дім" і мої приятельки: Ліда, Стефа, Штіфка, Сянка й інші, недавно змобілізовані українські медсестри.

5 серпня 1944

Виїздячи зі Львова ніхто не сподівався, що вже за два тижні прийдеться покидати Рідний Край. Довгим вужем тягнуться поміж горами валки фір. Ми з Андрієм на верху критої вантажної автомашини, три-тоннівки, обтяженої сьоми тоннами. Їдемо вузькою гірською доріжкою, минаємо одну за одною сотні фір і враз земля з-під коліс усувається і ми злітаємо в глибокий обрив...

Село Пивнична. Дорога пнетється серпентиною вгору, в долині річка, збоку карпатські верхи. Прощай Рідний Краю! Підноситься запора і наша автомашина в'їздить на словацьку територію, Елегантний поліцай недбало перевіряє наші папери. По короткому часі жнемось уже прекрасними словацькими дорогами.

Стара Любовня. Невеличке, колись, мабуть, жидівське містечко. Наш табір примістився під містом, над річкою. За нами зеленіс Бескид, перед нами майорють Татри. Табір, наче велике муравлище. Вечорами вся долина загоряється вог-

нями і заливається піснею. І саме ця пісня сполучає цей табір в один моноліт. Вона велить забувати всі невигоди, всі сварні за місце і за чергу.

На горі, над табором — "Чорна стодола" і в ній знову ж наші милі мед-сестри. Ми зустрічаємося з ними скрізь: в таборі, і на зелено-му горбі, і над річкою. Але вже за два-три дні їх забирають. Прощаємося на станції у Подолинці.

16—18 серпня 1944

Місто Кежмарк. Затримуємося у німецьких господарів Гляйсінгерів. Так добре і вигідно поспати на свіжому сіні. Я зайшов у місті до годинникаря. Він був в Україні в 1918. І досі згадує чарівну чорнооку дівчину. Перед 25 роками написала йому листа, але досі так і не було кому його перечитати.

Наша автомашина пошкодилася, приходиться довго направляти. Врешті їдемо далі. Ось уже й Піщани — містечко на рівнині. Дороге й непривітне. А кожний словак то тільки й запитує:

“Откуда?” та “Пречо сте утсекали?”

— Пождіть! — кажемо.— За місяць-два будете зна-ти!...

21 серпня 1944

Трлінек. Наші авта сто-ять на подвір'ї гостинного словаєка Содомори, а ми роз-таборилися в стодолі. Госпо-дарі інтелегентні люди — син студент, дочка — учи-телька. У пивниці в них три гори-бочки вина. На полі ба-гато кукурудзи. Красвид, як у нас на Поділлі: рівнина і в далині гори. Села гарні, але будовані на зразок містечок. У них не міг би народитися наш “Садок вишневий біля хати” і наша чудова пісня. Тут теж вечорами співають дівчата та куди їхній пісні до нашої.

23 серпня 1944

Я оце вперше побував у Братіславі, столиці Словаччини. Братілава місто невеличке, але чепурне. Трамваї, тролейбуси. Не встиг розглянутись, а тут уже виють сирени. Моя перша зустріч з американськими літаками. Стою на подвір'ї готелю

“Імка” та гляджу на довгі ключі білих, модерних жур-равлів, що від їхнього крю-кання дрижать мури, дзво-ніть шибики і по тілі бігають мурашки.

Колись моя мати навчала мене рахувати курятка —по два, по три, по чотири... І наука придалася: рахую лі-таки: 10, 20, 50, 100... 750!...

25 серпня 1944

Братілава. Ось я вже мешканець словаєцької сто-лиці. Маю окрему кімнатку: стіл, крісло, ліжко. На столі машинка писати, в кутку ра-dioапарат. Щоранку ста-рењка Янушакова прино-сить “ранайку”. Обідаю в “Харітасі”. У другій кімнаті живуть Владко із Зосю, Андрій — на іншій вулиці. Тут побіч ціла колонія. Ма-рійка, Ніна, Люба...

Є в Братілаві й україн-ське посередництво праці. Там сидить службовик, а пе-ред ним два місцеві часопи-си “Словенська правда” і ні-мецький “Гренцботе”. Хоче-те, відпишіть собі з них якесь оголошення з адресою і будьте щасливі! Самі словаки не мають що робити, а

що вже говорити про чужинців.

Таки недалечко від української колонії котить свої хвили могутній Дунай. На перший погляд — він, наче Дністер біля Заліщик, тільки глибший. Через ріку великий міст. Там по другому боці вже Австрія. Всього лише 60 кілометрів до Відня.

Далеко замандрував ти, хлопче!

У Братіславі по крамницях безліч усякого товару. Від голки до найдорожчого брильянта. Хочеш убрання, вибирай, яке забагнеться. Бажаєш купити взуття, так і наперед подумай, на якому концентруватись — на корках чи без них, шитому чи кілкованому. А вже білизни всякої, особливо ж жіночої, така всячина, що коли б якась дама в сорочці такій пишній з'явилася на балі, то й начудуватись не зміг би, що за прекрасна сукня.

Звичайно, що й тут все таки розвинулась наша рідна національна біржа. Якщо немає у вас словацьких корон, то вистачить, що маєте золото чи брильянти. Свої ж таки люди тебе обслугжать.

Підіть під Мандерлю (готель у Братіславі) та попросіть першого стрічного меценаса, інженера чи доктора, то й зараз же вам розміняє, виміняє, продастъ. Надивуватись не можемо, де ці меценаси і доктори навчилися так прекрасно розрізняти карати та вираховувати "курси".

1 жовтня 1944

У школі на Глінковій Младежі влаштувався український переселенчий табір. У великій залі, в куті розмістилась родина прокурора Ш. Кожухи й матераци служать за ліжка, лавки за столи. Зараз побіч за котцом-стінкою примістився редактор Льоньо Лепкий з дружиною, далі родина Ф. По протилежному боці залі пра вославна оселя — панотці і добродійки. Цей спить, той їсть, ще інший співає. Коло невеличкої кухонки порається десять господинь. Коридором, мов турецький паша, походить пан життя і смерті полковник С. Немає тут вицої влади від нього, хіба що лише словацький поліцай, який сторожить при брамі.

Особлива розвага в Бра-

тіславі — це летунські алярми. Йдеш вулицею і нараз бачиш, весь народ починає бігти. Одні в цей бік, другі в той. Найбільше женеться до тунелю і над Дунай. Тисячі роверів, сотні автомашин. У кого немає ні цього, ні того — той чіпляється першого стрічного трамвая, що женеться “мов варят” до Карлової веси. І тільки вже опинившись там, 4—5 кілометрів за Братіславою, народ виходить і надслуховує: витимуть сирени чи ні?

Утікали люди і я втікав. Завжди надаремно. Та раз сприкрилось мені втікати і тоді бомбардували. Досить прикро, бо поблизу був динамітний завод — “Динамічка”.

3 жовтня 1944

Сьогодні ввечорі ми всі вдома: Владко, Зоя і я. Повечеряли і служаємо радія. Дуже хочеться почути голос з України, але апарат не бере. Аж тут Владко нагадав собі, що має довгого мосяжного дрота. Обмотали ми його вчетверо довкола стін кімнати — прекрасна антена. Аж тут раптом в коридорі

рі рух, кроки багатьох людей і на порозі нашої кімнати стас 4 словацьких поліцая — двоє тайних і двоє умундурованих. Перевірили наші виказки і “Нех са пачі” на комісаріят. А там уже народу вякого: жиди, росіяни, українці. Жидів і росіян зразу ж відпускають, українців затримують. Готується транспорт у Німеччину. Так чому ж без речей, нема в кого запитатись. Комісар сердитий. Відрахував десятеро людей і звелів виходити. Надворі вже чекає нас справжній “ворон” з решіткою. Повезли не в тюрму, а в школу при вул. Татарській. При брамі поліція. Над ранком якось пощастило мені втекти. Повернувся знову на Святовійтежську. Господиня, аж сплакнула з радості, мене побачивши.

4 жовтня 1944

Ідучи вулицею в Братіславі, я здалеку побачив гурт дівчат — ті ж самі українські медсестри, що з ними ми попрощались у Попадинці. Їх транспорт стоїть на станції. Всі пригноблені, прибиті. Зголосилися до україн-

ських військових частин, а тепер їх відправляють до чужих — німецьких.

Сьогодні ввечорі також і я відїждаю. Мене взяли до транспорту, а моого друга Андрія — ні. Андрій допомагає мені пакуватись. Ділимося цурком, олією, консервами. У мене дві невеличкі валізи і наплечник. Це все мое майно.

Біля довжелезного поїзду безліч народу. Це в більшості духовенство різних віровизнань: католицьке, пра-

вославне — автокефальне і соборно-правне українське та російсько-мовні автономісти.

5 жовтня 1944

Оце вже дві доби наш транспорт стоїть на братіславському двірці. Сьогодні врешті прилучено до нього ще декілька вагонів, що надійшли з Нітри, і поїзд рушив з місця.

Мені так і невідомо, куди це нас везуть.

ПОДРУЖНЯ ГАЛЯНТНІСТЬ

Обов'язки жінки:

Добираючи туалети враховувати смаки чоловіка.

Частіше готувати те, що любить чоловік.

Не користуватися без дозволу його "священими" предметами — напр. електробритвою. Не наводити лад у його шухляді, портфелі.

Спокійно слухати його розповіді у товаристві, навіть коли вони давно відомі.

Не критикувати його в присутності інших, особливо ж дітей.

Зробити йому інколи комплімент, послухатись його поради.

Не запрошувати гостей, яких він не любить і не приймати запрошені, які йому неприємні.

Жінці, яка вдруге вийшла заміж, краще не говорити вголос про чесноти першого чоловіка.

Ірина О. Дудка
д-р біологічних наук

НІ РОСЛИНА, НІ ТВАРИНА

У лісі на землі інколи можна побачити мертву муху, обкутану білим пушком. Її вполював хижий мікроскопічний гриб ентомофтора муска. Якщо муха уражена цим грибом, на черевці у неї з'являються білі смужки, утворені гіфами — живими ниточками, з яких складається будь-який гриб від плісняви до боровика. Спеціалізовані гіфи — конідієносці — з силою рвуться, і конідії розлітаються у різні боки. Влучила така „куля” у муху, і ось вона вже заряжена „мушачою холерою”. Оскільки „куля” жива їй потрапила в добре умови, вона розростається у міцелій, який і висмоктус необхідні для свого розвитку речовини. Через два-три дні виснажена муха гине, а гриб знova полює. Кулі-спори відлітають на один-півтора сантиметра. Вони й вкривають мертву муху білим пушком — великою кількістю спор, які ще заражатимуть здорових мух.

І що ж воно таке, цей мікроскопічний гриб? Живе нерухомий, як рослина, полює як тварина. Елемент умовності є, виходить, в усій класифікації живого. Якщо Арістотель впевнено поділив живе на два царства — тварин і рослин, то сучасні дослідники виділяють третє царство — грибів. Тому що вони не тварини й не рослини, вони — гриби. Так що недаремно збирання грибів жартома називають „смирним полюванням”.

Поговоримо, однак, про гриби в ширшому розумінні. Бо є й інше полювання, вишуканіше, складніше й тривалише — полювання на невідоме. І здобич тут чекає не на кожного, а ціна йому часом — праця одного чи кількох учених. Не згадати тут добре відому історію Олександра Флемінга, — значить нічого не сказати про те, що одержало людство від третього царства.

Успіх Флемінга біографи довго пояснювали як випадковість. Проте це той випадок, в якому проглядає закономірність. На те, що він побачив, дивилися сотні дослідників. Вони дивилися, а він побачив. У чащі Петрі з живильним бульйоном, де вирощувалися колонії мікроорганізмів, він виявив чисту від бактерій поверхню біля колоній плісняви. Це був гриб пеніциліном натутум. Він знищив бактерії. Не будемо заглиблюватися в історію того, як вередливий гриб примусили, нарешті, виробляти пеніцилін. Примхлива історія нагородила Флемінга пам'ятником там, де й заманулося. А саме — в Мадриді, біля входу на арену, де відбувається корида. Адже серед багатьох людей, врятованих препаратом Флемінга, було багато тореадорів, рани яких раніше вважалися невиліковними. Сame тореадори увічнили скульптурним зображенням пам'ять про Флемінга.

Чи є потреба говорити, що його відкриття проклало шлях для багатьох інших медикаментів, зокрема стре-

ptomіцину, який урятував мільйони людей від туберкульози.

П'ятнадцять років забрало в англійських учених одержання промислових доз пеніциліну. Історію його промислового впровадження розказав Венямін Каверін у „Відкритій книзі”. „І ось пліснявий гриб, який довгий час проростав десь на задвірках лябораторій, — пише Каверін, — почав свій переможний шлях по клініках усіх п'яти частин світу. Хто не знає казку про Попелюшку, що поралася дні й ночі біля брудного вогнища й раптом обернулась на красуню, яка полонила королівського сина. Пліснявий гриб — Попелюшка науки. Чи давно вона загубила свій крихітний черевичок, а вже всі принци — мікробіологи шукають красуню, щоб запропонувати їй руку й серце”.

Сьогодні антибіотиків так багато, що перелічувати їх немає сенсу. Їх спочатку знаходять серед представників третього царства, а потім синтезують у промисловості.

Отже, гриби стали джерелом біологічно активних речовин, необхідних людству. Навіть такі тяжкі захворювання, як онкологічні, піддаються дії грибів. Роздумуючи над тим, чим приваблює білий гриб мисливця-грибника, чому він дорого коштує на ринках, можна сказати: Не тільки тому, що бульйон з білих грибів у сімчи в дев'ять разів калорійніший за м'ясний, не тому, що, кажуть, систематичне споживання білих грибів є профіляктикою від жахливої хвороби — раку, але й просто тому, що спочатку сушенні, а потім відповідно варені гриби смачніші від усього на світі.

Профіляктика від страшної хвороби. Але одна справа „кажуть”, а інша — знають учені. А вони знають, що препарат з березового гриба — чаги бефунгін — успішно застосовується у медицині. Кальвація гіганська, вона ж порохівка дощова, вона ж дощовик гіганський... Той самий гриб, що, сягнувши зрілості, стає найулюбленишою розвагою дітей. Зіб'ють ногою — навко-

ло здіймається хмарка порохняви, насправді — спор, майбутніх грибів. Але коли цей гриб молодий, він білий, соковитий на зрізі й чудовий на смак. Фармацевти з нього ж виділили кальвацин — ліки, які вживають онколо-

ги. Народна медицина також багато знає про гриби. Із старовинних книг можна дізнатись, що білими грибами-боровиками лікували тяжкі обмороження. З цих грибів виділено герцинін, речовину з групи алколоїдів, яка використовується при лікуванні стенокардії й підвищує життєздатність організму. Звичайний маслючок містить смолисту речовину, яка має лікувальну дію і застосовується при головних болях і подагрі.

Деякі хворі тварини, наприклад, лосі й олені, з'дають отруйний червоний мухомор. У ньому містяться отрути а також антибіотик. У маленьких дозах вони підсилюють роботу залоз внутрішньої секреції, підвищуючи загальний тонус організму. Червоний мухомор використовують при неврал-

гії, головних болях та атеросклерозі.

Гомеопати виготовляють з мухомора агарик мускатний, який широко застосовується. Із смертельно небезпечної для людини блідої поганки добувають речовину для лікування холери. В звичайному рижiku виявлена антибіотична речовина. Взагалі про шапкові гриби відомо не все, але вже найповерховіші дослідження збагатили фармакологію.

Гриби не тільки джерела речовин, які називаються ліками. Вони й самі по собі часом можуть бути ворогами збудників хвороб. Історія ще незавершеної боротьби з малярією пов'язана з грибом целомоміцес. У виникненні цієї хвороби винний малярійний комар, що переносить збудника хвороби. Після довгих і серйозних пошукув йому відшукали ворога — гриба целомоміцес, з яким і пов'язують надію на перемогу над малярією. Справді, гриб уражає личинки комарів. Якщо у водойми помістити спори гриба, то створюється саморегулююча система контролю за розмножен-

ням комарів — чим більше личинок уражено грибом-паразитом, тим більше гине комарів. І не всіх, а тільки малярійних.

Практичні мотиви й сьогодні рухають багатьма дослідженнями мікологів. Наприклад, чим освітлюють вино і сік? Ферментами. А кращі з них добувають з грибів. Глюкозаксидаза — фермент, одержаний в Україні відомими дослідниками М. М. Підоплічком, В. Й. Білай, М. Ф. Гулім. Це чудовий консерват, і без нього важко обйтися у харчовій промисловості. Грибні ферменти використовуються при чиненні шкір, у сільському господарстві, для подрібнення целюлози в кормах.

Але є й надзвичайно небезпечний бік життєдіяльності представників третього царства. Це речовини, які називаються токсинами. Згадуючи про них, маємо на увазі не тільки ті отруйні речовини, які ми вводимо до організму, вживаючи в їжу неїстивні гриби. Мова йде про мікроскопічні гриби, джерела найнебезпечніших інфекцій для свійської худо-

би й птиці. Перед самою Другою світовою війною Микола Підоплічко разом з групою мікробіологів, ветеранів, агрономів вів щонайсерйозніше дослідження, приводом для якого стала масова пошестя коней в Україні. Коні гинули і їх вавжали отруєними. Досвідчений дослідник М. М. Підоплічко виявив у кормах дендрохін, отруту гриба дендрохіюма токсичного, який разом з іншими грибами викликав маловідому в ті роки й смертельну хворобу коней. І це не поодинокі приклади.

1847 року в результаті хвороби картоплі в Ірландії виник голод, що звів у могилу мільйони ірландців, які харчуються майже виключно цією сільськогоспадською культурою. Причиною катастрофи, від наслідків якої Ірландія практично остаточно так і не оговталась, був гриб фітофтори, чи картопляна хворoba.

Отже, мікроскопічні істоти, чи то тварини, чи то рослини, мало не погубили цивілізовану країну в Європі в середині XIX століття. Чи варто дивуватися, що в мік-

роскопи всього світу з неослабленою увагою розглядають гриби. Представники третього царства — неспокійний об'єкт дослідження. Вони швидше за інших організмів еволюціонують, видозмінюються, переходять на нову культуру. У професіонального міколога життя сповнене новин. Чи не в кожному номері мікологічних журналів є відомості про нові грибкові захворювання рослин.

Медична й ветеринарна мікологія займається грибами, які уражают шкіру, волосся, нігті чи слизові оболонки організму. Спектр дії мікозів, на жаль, розширюється. Одна з причин — адаптація організмів людини й тварин до антибіотиків. Діягностуються такі мікози, проти яких медицина ще практично не озброєна. Справа в тому, що коли міцелій, який складається з ниточок чи гіфів, вкорінюється в організм, видалити його практично неможливо. Крихітна пушинка, розростаючись, обплітає тканини, її організм опиняється у повні мікроскопічного ворога.

Джім Фостер

ПРО ЩО ДІТИ ЗАПИТАЛИ Б ПАПУ?

Напередодні приїзду Папи Івана Павла II до Канади, торонтонська газета "Стар" провела анкету серед учнів початкових шкіл на тему: "Що ви запитали б, коли б зустрілися з Папою?". Редакція одержала 600 відповідей. Ось деякі з них.

Джофрі О'Бріен, 7 років: "Я запитав би, чи взяв би мене із собою в подорож, щоб я міг зустрітися з дітьми в інших країнах і вони побачили б, що всі ми однакові й бажаємо жити разом щасливо на цьому світі".

Лоріянна Бурке, 13 років: "Чи ви померли б, щоб охоронити нас від гріхів та чи мали колись спокусу вчинити щось таке, що не годиться? Я знаю, що ви дуже зайняті, але чи знаходите при цьому час бути й виходити з родиною? Чи дивитесь інколи на щоденні вісті? Бути папою, мабуть, лячно; часом ви, певно, сердитесь і ніяковісте. Чи є у вас кому

розказати ваші проблеми? Я знаю, що ви розмовляєте з Богом, але з ким іще?

Донна Франсіс, 12 років: "Це важко жити у світі, коли не знаєш навіть, чи ти зможеш вирости".

Давід Лізі, 12 років: "Дехто з дорослих думає, що діти дурні і говорять таке, що не має сенсу. Але, Іване Павле, запитайте будь-яку дитину і вона й скаже вам, що війна безглузді".

Арлін Джеймс, 13 років: "Бог створив світ, чому ж спокійно дивиться, коли люди намагаються його знищити? Чому деякі люди убогі? Чому інші ненажерливі?"

Мішель Баранеа, 14 років: "Чому жінки не можуть бути священиками, — чи тому що Бог й Ісус були чоловіками?"

Келлі Кріктон, 11 років: "Чому Папа не може одружитися? Я думаю, що кожний повинен одружуватись, щоб мати когось біля себе, хто охороняв би його і дбав. Я знаю, що ви маєте Бога,

але Бог не може подати вам тарілку кур'ячого супу, коли ви хворі".

Чимало дітей бажає дізнатися більше про папську роботу, — скільки за неї пластиять, чи не скучно бути на верху та що Папа робитиме, як піде на відпочинок.

Запитують також, до якої школи Папа ходив, коли був малий? Чи мав проблеми? Що робив, коли докучав йому брат? Чи не бажав би знову бути актором, співаком, або атлетом? Один хлопчик написав: "Гай! Ви виглядаєте доволі старо на фотографії".

Були листи дуже ляконічні: "Як там у Римі? Тут у Торонті — прекрасно", "Доброго вам дня", "Бувайте. Любов".

Цезар Камейрао, 7 років: "Я хотів би з вами поговорити, бо ви найближчі до Бога й тому популярні. Чи є у вас колись вихідний? Це тому я питаю, бо виглядає, що працюєте справді важко".

Лора МакЛорен, 8 років: "Думаю, що ви хотіли бути папою. Але менше з тим. Мабуть, хтось вибрав вас, бо

ви дуже мила людина і проворна, чи щось у тому роді".

Ребек Рей, 7 років: "Тішуся, що ви мій приятель. Чи хочете заграти в бейсбол? Може приїдете до мене в Агінкурт побачити, як я граю. Це буде для вас добра розвага після важкої праці в Римі".

Адріян Фразер, 6 років: "Сподіваюся, що відвідаєте нас і вас не уб'ють. Як там ваша країна? Одягаєтесь у гарне вбрання. Щастя, що стали папою, але це важка робота. Ви дуже добний до дітей і їх матерей. Я бажавби мати вас священиком у нашій церкві".

Сенді Ді Сільва, 8 років: "Який ваш улюблений десерт? Надіюся, що ви не падаєте, ідучи згори".

Дженіфер Келіо, 8 років: "Це пише до вас один з ваших приятелів, хоч ви мене й не знаєте? Чи можу вас кликати: Павло! Яке ваше улюблене гоббі? Я називаюся Михайлло, але можете кликати мене — Майк".

Роберт Гаспар, 10 років: "Думаю, що то важко бути папою, бо ви мусите почутиесь дуже самітнім. Чи ви

часто відчуваєте, що самі в кімнаті? Це так, як я. Я радше волів би мати спільну кімнату з братом, бо часом боюся в темному. Чи хотіли ви колись одружуватись? Чи говорить колись до вас Бог у сні? Коли самітні, чи хочеться вам колись зректися папства?

Сіобган Сомерс, 11 років: “Чи ви ніколи не втомлюєтесь бути присміним до кожного і прощати всім? Мені не легко простити, коли хтось мене вдарить”.

Венді Сюмерай, 11 років: “Чи шапка на вашій голові має називу? Чи це символ лішень для когось такого великого, як ви? Чи сукня, яку носите, повинна бути того ж кольору, що й шапка, чи вона є сама собою. Чи шапка і сукня бувають в інших кольорах, чи тільки в одному?”

Анджеля Трентіяду, 11 років: “Якщо прийдете до нас вечеряти, матимете велику несподіванку. Моя баба полька. Вона може зробити вам пироги з яблуками. Мені вони дуже смакують. На дінося, що смакуватимуть вам також”.

Стасі Корбі, 10 років: “Моїм найулюбленішим спортом є копаний м'яч. Я запитаю Папу, — якщо грас Польща з Італією, — за ким він: за Польщею, чи за Італією?”

Террі Маріп, 12 років: “Мені цікаво, чи ви бойтесь умирати? Я боюся смерті, бо не знаю, яка вона”.

Леслі Голлінгворт, 12 років: “Будучи людиною, чи сумніваєтесь, що Бог вас любить? Чи думаете, що Бог більше слухає ваші молитви тому, що ви Папа? Чому, будучи Папою, займаєтесь політичними справами?”

*

Простити і забути може лише мати.
Дружина може простити, але не забути.
Сестра може забути, але не простити.
Дочка і не забуде і не простить.

Ірина Вільде

М. Колянківський

ТАК БУДУВАЛИСЯ ФУНДАМЕНТИ

6 лютого 1979

Важка зима, майже ніхто не відвідує музею. Ми зробили собі одноденні вакації, користаючи з того, що формально музей у вівтарки за-критий. Поїхали до американського Ніягара Фаллс і побували в нововідкритій ботанічній теплярні. Там справжній тропічний ліс, наче б у мексиканському Юкатані. Біля нього великий торговельний центр.

Як повернулися, застали під музеєм канадійського учителя із Ст. Кетрінс з учнем, який пише есей про Курилика. Купив собі англійський переклад "Лиса Мікити" Івана Франка, з ілюстраціями Василя Курилика.

9 лютого 1979

Панство Кузьмінські з Вільмінгтону прислали нам 120 доларів на опал музею. Декілько разів давніх приятелів заплатили вкладки до Клюбу Курилика.

17 лютого 1979

Найхолодніший день за

сто років, — у Ніягара Фаллс було 30 ст. Ц. морозу (враховуючи вітер — мінус 50 ст. Ц.). А все таки в нашій галереї побувала група молодих поетів з Ніягарського коледжу.

18 лютого 1979

Відвідали музей дві студентки з Торонто, одна з них пише працю про Курилика.

Приїхали також п-во М. з дочкою. Привезли проспект заяви на чarter задуманої Курилик Меморіал Арт Фондейшен. Вона мала б бути підписана чотирма прізвищами: паном М., панею М., їхнім адвокатом і мною. Не було прізвищ ні моєї дружини, ні нашого адвоката. Ми сказали, що так не може бути, бо цих четверо автоматично були б директорами Фундації. У такій ситуації ми втрачали б контролю.

24 лютого 1979

Було в нас четверо людей — голляндців. Я дав оголошення у "Свободі" і сьо-

годні прийшло замовлення на 9 старих річників журналу "Ми і Світ".

2 березня 1979

Не чути нічого про справи музею. У галереї побував з дружиною і дітьми та матір'ю син відомого англійського публіциста Малькома Мегриджа. Пані Мегридж сказала, що її чоловік Мальком буде, мабуть, зацікавлений зробити фільм із серії "Страстей Христових" у нашому музеї. Це було б чудово, бо такий фільм пішов би по всьому світі. Мегриджі купили альбом "Страстей Христових". Пополудні відвідали музей п-во Пришляки із Ст. Кетрінс із п. Романом Савкою з Ванкуверу, який також купив альбом.

3 березня 1979

Приїхали до музею оо. Редемптористи з Торонта і Саскачевану з групою 63 людей. Крім цього було четверо канадських відвідувачів з Гамільтону і Торонта.

7 березня 1979

Ми зустріли прина гідно знайому газетну репортерку.

Сказала, що саме говорила з мейором міста В. Томпсоном і запитала, як мається справа музею. Він відповів, що в найближчому часі вона буде полагоджена задовільно для всіх, але не може ще говорити про деталі.

8 березня 1979

Сьогодні ми завезли 500 доларів до кредитівки у Вірджіл, отже зможемо заплатити ще одну мортгеджеву рату (вона в нас щомісяця біля 2.000 доларів). На цьому наші можливості кінчаються. Грішми із підвищеного мортгеджу ми заплатили залеглі податки з трьох років, довг у друкарні й інші необхідні справи. Віддали також більшість позик, одержаних минулого року від членів Клубу Курилика, бо сподівалися швидкої розв'язки майбутнього музею.

20 березня 1979

М. довго не відзвивався. Сьогодні прийшов уточнювати деталі. Виглядає, що він і його адвокати хотіли б дати як найменше і дістати найбільше. Я обстоюю своє. Конкретно зможемо говори-

ти тільки тоді, коли прийдуть урядові дозволи і почнеться підготовка контракту.

21 березня 1979

Прийшла остаточна відповідь Видавництва Фітцгенрі і Вайтсайд на нашу пропозицію видрукувати альбом "Великодня Історія" і зворот макету, що його я приготував. Американські партнери видавництва (мабуть, нехристияни) відмовились купити частину накладу. Кажуть, що таке видання не знайде відборців. Так то робиться видавнича політика.

У музеї було сьогодні дві пари відвідувачів.

23 березня 1979

Була невелика група мадярів-католиків з Ніагара Фаллс і Торонта. Дуже побожні. Обіцяли привести свою церковну громаду.

29 березня 1979

Була в музеї молода пара англійців з Торонта. Мій шкільний товариш і давній приятель А. прислав мені з Європи в січні 100 доларів, і

тепер знову 150. Це вже не вперше. Сам він священик, нічого не має. Не пише ні слова, тільки молиться і шле грошову допомогу. Це й дуже велика моральна підтримка. Як добре, що й на землі існують ангели.

9 квітня 1979

Вчора ми мали дуже добру презентацію "Страстей Христових" Курилика і Музею в англіканській церкві у Ст. Кетрінс. Перед нею ми були запрошені, враз із пастором та його дружиною, до п-ва Гудінгсів. Інж. Гудінгс є головою церковної конгрегації. Прозірки із "Страстей" висвітлювалися із супроводом хору та солістів. Ми познайомилися з багатома людьми та продали кілька альбомів "Страстей".

10 квітня 1979

Була в музеї кляса 20 дітей із школи в недалекій місцевості Форт Ірі, її опісля — лютеранська школа із Ст. Кетрінс.

13 квітня 1979

Латинська Велика П'ятниця. Приїхав з невеличким

хором із Веллянду о. Роман Галадза. Вони відспівали й ми записали на магнітофонну стрічку Акафіст Страстям Христовим англійською мовою. Було сьогодні ще й кільканадцятеро інших відвідувачів.

Ввечорі ми були на богослуженні в Юнайтед Чирч на Лендес лейн у Ніягара Фаллс. Там також показувано під акомпанімент співу і музики поодинокі картини із нашої серії Страстей Христових Курилика.

15 квітня 1979

Латинський Великдень. Була одна канадійська родина із Ст. Кетрінс і пані Солодухи (мати й доњка) із Монреалю.

М. потелефонував, що процес поладнання формальностей чартеру повільніший, як він сподівався. Стосує, мабуть, собі вигідну тактику, знаючи що ми перебуваємо під шораз більшою пресією. Зможемо, відклавши платності огрівання, податок, обезпечення, заплатити ще одну мортгеджеву рату, але на цьому наші можливості кінчаються.

16 квітня 1979

Нікого в музеї не було. Заїхала автом одна українська родина на подвір'я і прислала хлопця, щоб запитався, скільки коштує вступ. Мабуть, за дорого їм було, бо від'їхали, не зайдовши.

18 квітня 1979

Вчора була голляндська християнська школа, а сьогодні одна пара американців із Воррен, Міч.

19 квітня 1979

Прийшов лист від пані Олі фон Стхов у Бонн, у Зах. Німеччині, що німецьке місійне товариство буде, мабуть, заинтересоване видати "Страсі Христові" Курилика німецькою мовою. Маємо написати їм листа.

20 квітня 1979

Українська Велика П'ятниця. Було в музеї кількоє людей, але нікого з українців.

22 квітня 1979

Великдень. Після богослужіння із свяченою паскою ми поїхали на ферму до наших приятелів д-р Івах-

нюків — 3 години їзди від нас. У них гарна, замешка-на хата, багато книжок і мистецьких творів. Там переночували й перед полуднем повернулися, але ніхто вже до галереї не зайшов.

24 квітня 1979

Вранці ми потелефонували до бюра посла Р. Йонга і пополудні він відзвонив. Сказав, що М. не звертався до нього за допомогою і коли сам він запитався, чи потрібна допомога, відповів — ні. У мене враження, що М. зумисне відволікає справу.

29 квітня 1979

Приїхав п. М. з дружиною та великим деревом банану в подарунку. Сказав,

що все на добрій дорозі і незабаром одержимо всі дозволи. Ми обговорили всі деталі і запропонували додати в число директорів, крім дружини, ще д-ра С. від Курилик Клубу. М погодився. Ми вирішили також процедуру трансакції: продаємо йому наші основні колекції мистецтва і він одночасно передає їх Фундації Курилика. Будинок затримає як нашу власність до Другого засідання Ради директорів, на якому буде заключений наш договір з Фундацією. Коли ми згадали про те, що матимемо клопіт заплатити наступний мортгедж, п. М. відразу запропонував нам позику 2 тисячі долярів і того ж дня приніс ці гроші в готівці.

З ЖИТТЕВОЇ МУДРОСТІ

Коли б кожний знов усю правду про все, то світ був би кращий. Усе найліпше в житті не приходиться нам дармо, воно дорогое. Наприклад — здоров'я.

Якщо турбує вас те, що люди думають про вас, призадумайтесь, що ви думаете про людей.

Не просіть у різника поради, як варити м'ясо. Коли б він знов, був би кухаром.

Запал до праці заведе вас даліше, як навчання і розум.

Терпеливість є чеснотою, але нетерпеливість є чеснотою теж.

Патріотизм є подивугідною прикметою тоді лишень, коли той, хто має його багато, є твоїм співвітчизником.

Коли хтось вибачиться за те, що зробив зло, то це ще далеко не те, коли б він зразу вчинив був добре.

Якщо вам бажається чогось, що не можете мати, краще змініть своє бажання.

Це неможливо співчувати кожному, хто заслуговує на співчуття.

Найкраще в житті те, що ми більше щасливі, як нещасливі.

Не багато з нас може змінити своє життя на таке, як хочемо. Усі ми є постійними жертвами того, які ми є, але поводитися слід нам так, як коли б ми не були.

Енді Руні

*

“То фальшива одухотвореність — розглядати добре речі цього світу: матеріальні вартості та приємності — як самі по собі негативні”, — сказав кардинал Б. Гюм, примас Англії. — “Це добрий християнський звичай дякувати небу за звук чудової музики, приємність доброго вина і красу гарної дівчини”.

“Ми часто думаємо, що відмовитись від їжі чи напитку — це єдина форма самозаперечення. Але існують також інші можливості. Наприклад, інколи важче витримати чиюсь нудну розмову, як відмовитись від цукру в склянці чаю”.

ПАМ'ЯТНИК КОМАРЕВІ

Містечко Комарно в канадській провінції Манітоба було засновано українськими піонерами, що походили з Комарна в Західній Україні. Галицьке Комарне — це старовинне княже селище, що постало в 13 столітті. Воно славилося своїми купцями і в другій половині 15 століття одержало магдебурзьке право. Мабуть, у ньому, як певно і в манітобському Комарні, було чимало комарів. Отож, відзначаючи роковини свого міста, українці-комарнянці вирішили поставити пам'ятник комареві. Буде він 5 метрів високий та матиме крила із синтетичного скла (плексі глас), що порушатимуться від вітру.

Куди звертатися молоді у пошуках роботи?

Нелегко знайти роботу молоді, проте утішно, що хтось готовий допомогти стати на вірний шлях.

Щоб докладніше довідатися про цю та інші программи канадського уряду, треба заповнити та вислати нам форму:

Чи ви знаєте, що керівництво канадської національної відомчої програми навчання готове вкласти 408 мільйонів 700 тисяч доларів у 1984 — 1985 роках для того, щоб допомогти навчити канадську молодь на курсах, що охоплюють ремісничі та професійно-технічні школи,

Суспільні коледжі та інші
навчальні центри з метою
задоволити потреби місцевого
робочого ринку?

Головні потреби канадської
молоді беруться також до уваги
через програму доступу до
професій у 250 мільйонів 200
тисяч доларів, призначених
допомогти роботодавцям
платити заробіток, коли вони
наймають та навчають
безробітних, неосвічених
молодих людей.

Прошу пришлість мені брошуруку
Канада — Де інше? в:

- АНГЛІЙСЬКИЙ ГРЕЦЬКИЙ
- ФРАНЦУЗЬКИЙ ІТАЛІЙСЬКИЙ
- КИТАЙСЬКИЙ ПОРТУГАЛЬСКИЙ
- НІМЕЦЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ

ІМ'Я: _____

АДРЕСА: _____

МІСТО: _____ ПРОВІНЦІЯ: _____
ПОЧТОВИЙ ІНДЕКС: _____

Canada

Робоча сила і міграція **В КАНАДІ** де інше?

Головніment
du Canada

Canada

Фейлетони на тему дня

УКРАЇНІ НА СЛАВУ

Чимало з нас для України трудається. Та одному цей труд — присміність, а другому важка мука. І коли подумасте, чия заслуга більша, то звісно ж, скажете — того, чий труд важчий.

Візьміть хоча б малярство. Одному воно приходиться легко, два-три рази махнув пензлем і вже така краса, що дух запирає. А інший мозолиться тижнів зо три і врешті вийде таке щось, що й не розбереш. Так кого ж тоді більше хвалити, кого виставляти? Звісно ж того, хто більш намозолився. Хай навчається в нього молоде наше покоління жертвенності і патріотизму!

Подібно ж і з писанням. Цьому, тільки пером махне, все воно йде до ладу і прикладу, а той сторінку напише і гірким потом обливається. То кого ж тоді в газетах, календарях та альманахах друкувати? А вже ж, того жертвенного трудівника на народній ниві.

Так ми й робимо. Таких то ми й висуваємо. Спершу

скромно — під церквами, по домах народних, по організаціях. А як уже народ до них і вони до народу звикнуть, то й по обласних і краївих центрах їх посилаємо. Коли ж помітимо, що руку набили, то ми їх на світову арену. Дивіться, народи, що й ми не із задніх!

У галузі кожній показати що маємо.

Пікасса хочете? — Ми сотні їх із рукава сипнемо.

Спортивну олімпіаду? — Просимо дуже. За місяць-два в кожній категорії десятки світових чемпіонів виставимо.

Опери забажали? Поставимо. Тиждень-два довше нам забере, але ще й яку поставимо.

Ще, може, й балету вам забагнетися? — Клопоту з ним найменше. Де лише із п'ятдесятеро народу нашого живе, якого віку вони не були б, там уже й балет. Навіть проб робити не треба. Досить на гармонії заграти, такої вам витанцювати стануть, що хай національні

балети ваші сховаються.

А про покази народної ноші, вже й згадувати не будемо. За місяць-два (твердих реченців у цьому не притримуємось), у нас знову роковини державності відзначатимуться. Тоді то, як щорічно, делегації до мейорів та губернаторів ітимуть. Де більші, де менші, але краса скрізь однакова буде.

Нас тут у місті, жменька. А молоді, то вже ніяк уже не багато. Але наша Агафія Митрофанівна, щоб здорована була, хоч сімдесятка їй давно вже стукнула, то й десятеро молодих у кут зажене. Як корсетку надягне, коралів навішає і вінок із стъожками на голову покладе, то хоч до шлюбу веди. Так ось вона в нас уже тридцять років з делегаціями до мейорів ходить, традиції наші преславні препрезентує.

З англійською, правда, в неї все ще не дуже то виходить. Зате ж мейор, вже здалека її побачивши, з-за столу зривається і "Вел, вел, вел" — гукає. — "Це ж Україна наша йде!.."

Персоніфікація яка, подумайте!

Жодної дипломатії не навчалася, Сорбон жодних та Оксфордів не кінчала, а якже в ній усе те природно виходить.

Бо з серця. І з думки отієї, щоб — ліпше воно, чи гірше, — Україні на славу було!

АКАДЕМІЯ

Привітавши присутніх, відкрив Святковий вечір Іван Грунька. Опісля проспівав "Заповіт" терцет Груньків. Тоді доповідь виголосив Іван Грунька. Далі сольо "Ой одна я одна" виконала панна Оксана Грунька, її акомпанувала на піяні пані Тамара Грунька. Врешті обидвое панство Груньки затанцювали "Козачка" під фортепіанний супровід панни Оксани Груньки.

Тоді була перерва.

Віддихавшись, Іван і Тамара Груньки заспівали арію "Там за тихим, за Дунасм" із "Запорожця за Дунасм". Їм акомпанувала панна Оксана Грунька. Далі Оксана Грунька, приграючи сама собі на гітарі, заспівала "Віють вітри, віють буйні".

Тоді пані Тамара Грунька проспівала власну композицію до слів “Ой, нема, нема, ні щастя, ні долі”. Після цього панна Оксана Грунька продекламувала “Нащо мені чорні брови” і терцет Груньків заспівав в'язанку стрілецьких пісень. Далі пані Тамара Грунька під сантиментальний акомпанімент панни Оксани Груньки виконала мелодекламацію “Я не забуду вас, зелені Карпати”, — слова поета Івана Груньки. Після заключного слова Івана Груньки закінчив вечір гимном терцет Груньків.

Уся вкраїнська преса надруковувала широке звідомлення із святкового вечора, що його написав, дякуючи виконавцям, Іван Грунька.

ЯК НАРОДЖУВАЛИСЬ ПРЕЗИДІЇ

Колись, ще на рідній землі, в селі якого й назва призабулась, відбувалися збори і йшла дискусія. Охочих говорити було чимало. Перед голововою лежав на столі зошит із списком зголосивших. Коли Федь Пізний підніс ру-

ку, голова зразу ж записав і його.

— Я прошу голосу в справі формальній! — сказав Федь.

— Прийде на вас черга, то й дам вам слово! — відповів голова.

— Прошу поза чергою, в справі формальній! — не поступався Федь Пізний.

— Яка там у вас “справа формальна”! — махнув рукою голова.

— Дайте ж йому слово! — озвався спочутливо якийсь жіночий голос.

— Дайте, дайте! — сказали кількою голосів.

— Масте, Федю, слово, але не більше п'ять хвилин! — поступився голова.

Федь Пізний спішно піднявся з лавки та став пропикатися до сцени.

— Та говоріть звітілля! — сказав голова.

— Пустіть же ж його на сцену! — заступилась знову якась милосердна душа.

Ставши на підвищенні, Федь промовив грімко: Шановна громадо!”, але зараз же ж і знітився. Повторив ще раз, але вже тихіше, “Шановна громадо”, потім

промирив, загікаючись — “Я... я хотів ще додати”... і врешті вибачився: — Даруйте, вилеміло мені з голови те, що мав сказати! Ви продовжуйте, а я собі нагадаю!”

Сказав це і присів на стільці, що стояв вільний біля голови зборів. Збори продовжувались, люди говорили, а Федь Пізний сидів мовчаки. Час до часу морщив чоло, пальця інколи підносили вгору, але було очевидне — те, що вилеміло з голови, не поверталось. Так він і просидів до кінця зборів.

Наступної неділі, ще й голови не було в читальні, а Федь Пізний вже на своєму стільці сидів на сцені і чоло морщив. Зібрання відбувалося, люди говорили, а Федь сидів та мовчав. Уже й голова заохочував: — “Ну, скажіть уже своє, пане Федю!”, все марно. Чоло у Федя морщилось, а голосу не було.

— Так це у нього амнезія! — пояснив місцевий доктор. — Пам'ять не працює!...

На третю й четверту неділю поправи не було. Федь на тому ж дзиг'лику сидів і мовчав. Вже й чола не морщився.

Спершу це трохи заваджала зборам, але згодом народ привик. “Амнезія вже засіла!” — казали.

Управа читальні мінялася, щораз інший голова зборами проводив, а “амнезія” незмінною залишалась.

— Сидить собі, то хай сидить! — погодились люди. — Це ж не заразливе!

Яке воно незаразливе самі тепер бачите. Колись у якісь там Шупарці один Федь Пізний на стільці сидів, а тут у нас тепер, на які збори не підете, “амнезія” два-три ряди крісл займає. Чола морщить і мовчить. Президію її тепер по модернішому називають.

Незабаром уся автодорія в “амнезію” переселиться й голові із столом своїм прийдеться на залю вступитись. Президію рефлекторами освітіть, а голова у темному сидітиме.

Хто зна, тоді, може й нам із вами інколи в предсідники попасті пощасти. Бо ж, як то в приповідці кажеться: Робіть Панбіг драбинку, одних на гору, других — на долинку!

М. ТОЧИЛО

М. Колянківський

УКРАЇНА ЗБЛИЗЬКА І ЗДАЛЕКУ

Ми повернулися ото з по- дорожі в Україну. Але це не репортаж, що його тут публікуємо, а лише ж жмут нотаток, спостережень і канадських уже рефлексій.

Група подорожнього агентства СКОП п. Марійки Гельбіг мала всього лише 12 осіб — людей, які вперше зустрілися одні з одними, різних за віком, званням та за інтересованнями. Для деякої з них це була перша зустріч з Україною.

Ми зібралися разом і виїздили з Нью Йорку.

Але заки туди дістались, зустріла нас перша не надто мила пригода. Приїхавши доволі вчасно на аеропорт в Бофало, ми зараз же здали наші валізи і з самим тільки ручним багажем подались до горішніх бюр, щоб зареєструвати квитки й дістати місця. І тільки там вже виявилося, що ніягарське агентство, виписуючи білети, подало фальшивий час польоту, на годину пізніше. Літак

був настільки запізнений, що наші валізи ще відійшли, але ми не встигли вже з ними відлетіти. На доба- вок, не було жодного іншого літака до Ньюарку і прийшлося нам їхати на ньюйоркське летовище Ля Гвардія і звідтіля добиратися до Кеннеді аеропорту. У нещастю було те щастя, що в Ньюарку існує агентство СКОП. Подали телефоном числа наших валіз і воно їх відібрало та привезло нам на час до Нью Йорку.

Розказую це тому, що буде воно, може, науково для декого в майбутньому, щоб звірювати перед подорожжю всі деталі, не довір'яючи ні собі, ні нікому сторонньому.

До Швейцарії ми їхали на другому поверсі гігантового джетового "747". Швейцарська повітряна лінія Свісер все ще є найвигіднішою, але й там уже відчувається обніження колишнього стандарту. Сидіння стиснуто, щоб примістити більше лю-

дей. Раніше нас зайняла краці місця біля вікон група громадян старшого віку — американських та швайцарських нащадків і нам звелено займати залишене, хто де попав. Все ще подаються подорожнім безплатні алкогольні напитки, але вже зникли мистецькі розмальовані карти меню і харчі сталися стандартними.

Повертаючись думкою до тієї нашої першої, проведеної у літаку, ночі із сеньйорами з міста Толідо в стейті Огайо, не можу визбутись враження, наче б то провів добу у старечому домі. Це ніяк не було сумне товариство. Бо й вдача у сеньйорів була весела і алкоголь посилював гумор. Організатор групи, такого ж старшого віку, весь час підтримував настрій дотепами і співами. Але саме ця дещо силувана веселість навіала сум. Коли, повертаючись назад, ми знайшлися в такому ж літаку в товаристві кількох дітей, то хоч від них не було нам ні хвилини спокою, подорож була на багато приємнішою.

Рядом з нами сиділа 7-літня дівчинка з манерами принцеси. Це була її п'ята подорож через океан. Заховувалась, як бувалий летун. Їхала сама одна, бо мати зломала руку і залишилася в лікарні у Швейцарії. Один ряд перед нами їхали такі ж самітні подорожні — двоє вісімрічних хлопчиків: чорний і білий. Вони навипередки пописувались усякими витівками, щоб приподобатись принцесі...

Міста на нашему шляху

Не враховуючи одно чи двогодинного перебування на самих тільки аеропортах в Цюріху та Женеві, ми затримувались у дорозі туди — в Будапешті і в дорозі назад, у Відні.

Частинно “капіталістичні прийоми” в ділянках торгівлі і власності, дозволені в Угорщині, дають Будапештові вигляд західного міста. Порівнюючи з попередніми роками, помічаєте щораз кращий розвій. Летунський двірець у Будапешті, ще два роки тому в риштуваннях, сьогодні повністю обновлений. Переівка документів і

речей швидка і чесна, готові майже американського стандарту, обслуга в ресторанах добра, харчі дбайливо приладжені. На вулицях міста безліч туристів.

Відень за тих десять чи більше років, коли ми його востаннє бачили, наче б то повернувся до своїх передвоєнних днів. Набрався на ново статечності й безжурності. Найкраще спостерігаєте це по неділях, коли народ масово виходить на променади, в парки і дуже традиційні каварні. А й у будні бачите той же спокій і підкреслену гідність у продавців. Чемно вітають вас, чемно обслуговують, але не накидаються із продажем. Не сердяться, коли, примірявши декілька речей, виходите, не купивши. Прощають так само ввічливо як вітали, коли ви входили у крамницю.

Відень незвичайно чисте місто. Усі пам'ятки старовини й історії обновлені. Музей і палаці не перевантажені експонатами. У вас завжди враження, що оті всі цісари і принци перебувають десь тут поблизу. Може ось за

хвилину відчиняться двері і цісар Франц Йосиф засяде у фотелі, щоб приняти гостей. Хоч Австрія і не така то велика країна, але скрізь відчуваєте багато місця й вільного простору. Відень — це місто, де добре й вигідно жити. Така ж і вся країна, — дбайливо управлени поля, багато зелені. Повітря свіже, без парноти. Відчуваєте близькість гір.

Заки переступити границю Австрії, наш поїзд три чверті години стояв на двірці у столиці Словаччини — Братіславі. На жаль, не було ні часу, ні можливості поглянути на місто зблизька. Пройжджаючи ми тунелем, де колись шукали охорони перед бомбардуванням.

Словаччина, яка під час війни дивувала нас своєю заможністю і тепер, глядячи крізь вікно поїзду, робить враження добре загосподарюваної країни. Хати й доми по містах обширні, тільки зрідка бачите щось старіше, все інше нове.

Хмарі над Україною

Коли ми наблизялися до кордонів України, над кар-

патськими верхами клубились густі хмари. Вже декілька днів під ряд лився густий дощ. Проїздячи через Мукачево й Перевал, попри Славсько, Осмолоду й Сколе — ми бачили, як люди і худоба брили в болотах по коліна і серед дощу косили траву. Коли лишень заблісло на хвилину сонце, виходили перевертати копиці сіна, що замокло. Річка Опір вийшла з берегів і була схожою на Дністер.

Поїзди, з Будапешту, Праги і Відня мають уже від старту декілька вагонів для подорожніх, що йдуть до СРСР. Там керівництво й обслуга радянська. Вона й незабаром після виїзду велить заповнити митні формуллярі та відбирає враз із паспортами. Їх перевіряють органи безпеки ще до кордонної перевірки. На контролльному пункті в місті Чоп кожен вагон замикається і докладно перетрушується впродовж приблизно двох годин. За той час робітники міняють у вагонах осі, пристосовуючи їх до ширших радянських рейок або, у поворотній дорозі, — до вужких закордонних.

Коли раніше, бувало, контролювано лишень деякі багажі, тепер основному трусові піддається усе, включно маринарок й загорток, які висять на кілках, вашої портмонетки, жіночих торбинок, записників тощо. Скрупульто перелічуються гроші. Кожний записаний ручно, на машинці чи друкованій листок, журнал чи книжку, передається спеціальному цензорові, що урядує в одному з купе.

Ми везли, як і завжди до сі, по два-три номери останнього річника журналу "Ми і Світ" і їх оце вже втретє під ряд нам сконфіковано. Був між ними й номер з минулорічним репортажем із поїздки в Україну.

Покликавши мене до своєї кабіни, цензор показав цей примірник, закресливши на журналі абзац, де було написано про минулорічну конфіскату.

— Це ви писали? — запитав.

— Стаття ж підписана моїм прізвищем.

— То як це так?

— Хіба я написав неправду?

— Так ми конфікували

вам журнали минулого й по-заминулого року, а ви далі везете?

— Безу, надіючись, що за-перестанете це робити.

— Кому призначені ці журнали?

— Авторам, що їх твори в ньому друковані; ім цікаво їх мати.

— Коли цікаво, то хай со-бі підпишуть!

— Ой, га!.. Поштою не доходить журнал навіть і до Товариств дружби.

— То бачите ж!...

Підписати протокол кон-фіскати покликано мене до митного бюро на залізничній станції тоді, коли вже керів-ник готувався відпустити поїзд. Треба було поверта-тися до вагону бігцем.

Подібна процедура пов-торилася при нашому пово-ротному переїзді кордону. Цим разом перевірювано по-даровані нам радянські ви-дання. Був там також запис кантати покійного компози-тора А. Кос-Анатольського “Від Ніягари до Дніпра”, що його допомогло одержати для нашого музею Товари-ство “Україна”. І знову ж у тому ж митному уряді на

двірці прийшлося мені жда-ти пів години, поки її пере-слухано й повернуто.

Ми й тепер бігли із супро-воджуючим до поїзду, що від'їздив. Я скочив на східці вагона, що вже був у руху.

— Не везіть більше жур-налу, бо не пройде! — ска-зав мені цензор на відхідно-му.

— Може, ви бодай прочи-таєте! Існує ж у вас “спец-фонд”?

Засміявся, не відповівши нічого.

Прикордонники й митни-ки дуже інтелігентні люди. На кордоні в Чопі працюють у більшості молоді ви-пушкники Ужгородського й Львівського університетів. До нас вони говорили укра-їнською мовою і були під-креслено ченними. Ну, й переконливими.

Митники і прикордонни-ки, як і в усіх державах сві-ту, діють за інструкціями згори і жодних претенсій до них особисто мати не мож-на.

Зате ж можна дивуватись отій “горі”, що їй підпоряд-ковані й кордони, і товари-ства дружби, що називають

нас своїми гістьми. Уявляєте собі реакцію гостя, що його ви перетрусили б на порозі вашої хати?!

Тому то я не пішов на зустріч у Товаристві "Украйна" в Києві, що на неї нас запрошено, хоч було там чимало ввічливих та прыхильних людей, яких я радий був би зустріти.

Просто не вмію так швидко міняти настрою.

Вдячний, все таки, за передані нашому Музесві В. Курилика книжки й запис кантати Кос-Анатольського до слів Ростислава Братуня. Бажанням авторів кантати "Від Ніягари до Дніпра" було, щоб вона озвучувала галерею, бо сказали,—"ніде ця тема не звучить так переконливо, як у вашому музей". Отже вона завжди звучатиме в галерей і в наших серцях.

Лозунги заміняють дійсність

На першому поверсі готель "Дніпро" в Києві пишається біля вхідних зверей до ресторану напис російською мовою — "Заведення високої культури обслуговування й гостинності". Але, коли

заходите, вас не зустріне ні один привітний усміх. Ні заувідуюча, що сидить за столиком при дверях, ані ніхто з кельнерів вас не привітає. Меню до знудження монотонне — борщ і "лянгети" (кусок подовгастої форми будь-якого м'яса), до цього два-три кусочки підсмаженої колись картоплини й пушка дрібно накришеної капусти або буряків.

В готелі ж, на кожному поверсі сидить за столиком сердита матрона, яка подає і відбирає ключ до кімнати. Розпоряджає також клозетним папером, що його видається не рольками, а лише невеличкими звитками, що їх вона навиває на свою руку з рольки, як велику цінність.

Коли приділяють вам кімнату в адміністрації, одержуєте карточку, де вписане ваше прізвище і номер кімнати. Це ваш єдиний документ, бо паспорт залишається в адміністратора. Після останніх загострень цю карточку мусите завжди віддавати дижурній, коли одержуєте ключа і брати, коли віддаєте. Без неї не впustять

vas nі до готелю, nі в готелі до кімнати.

Приїхавши до готелю, ми одержали з адміністрації ключа до кімнати на 8-му поверсі. Коли вже розклали свої речі і почали умиватись, постукала дижурна та сказала, що нас переселяють в кімнату на десятому поверсі. Ми відповіли, що вже влаштувались тут і залишимось. Декілька хвилин згодом ця ж дижурна знову прийшла і сказала, що мусимо переселитися, бо тут загрожує "аварія" з водою. Мусмо перейти до кімнати на десятому поверсі, де була досі пані О. Пані О. була з нашої групи. Зустрівши її, ми дізналися, що її переселяють до нашої кімнати, сказавши, що в її кімнаті буде аварія з водою. Зчеги ми сказали що не хочемо жити на десятому поверсі, бо мусмо завороти голови. Приділено нам врешті кімнату на 5-му поверсі. Чому ту саме, ми вже не інтересувалися.

З готелю "Дніпро" ми вперше побачили на обрії вже завершений пам'ятник Воз'єднанню України з Росією (до 330-річчя Переяс-

лавської Ради). Здалеку структура райдуги, яка символізує цю злуку, якось важко зависає над Володимирською гіркою. Але зблизька уся композиція, не беручи до уваги політичного її аспекту, гарно заплянована. Звідтіля чудова панorama Дніпровських далей. На пам'ятнику виписані слова: "Навіки разом" і те ж російською із дещо дивним додатком: "інакше не бути".

А життя пливе

Навіть після короткої відсутності помічається в Україні чимало змін. Країна розбудовується. Навіть і в Карпатах бачите обновлені, або й нові гражди, з літака видно дбайливо пляновані нові дільниці міст Львова та Києва. На вулицях щораз більше автомашин. Повною парою працюють заводи, зобов'язуючи своїх робітників після закінчення роботи й обіднього перериву приходити ще на дві години безплатної праці.

Коли виїздите з центру міста Львова, вас зустрічають або високі будівлі мікроміст, або села з просторими

будинками майже міського типу та дбайливо плеканими садками й городами. Близькість міста, яке вони забезпечують городиною та господарськими продуктами є джерелом їхньої заможності. Більш організовано постачають містам Львову та Києву сільські продукти довколишні радгоспи, що спеціалізуються в різних родах господарства: рошенню городини, молочарстві, годівлі тварин тощо.

На центральних вулицях Львова завжди людно — на тротуарах і по крамницях, але немає довших черг.

Тепер влітку скрізь багато молоді та організованих молодіжних груп. Із однією з таких груп малих піонерів ми зустрілися, звиджуючи львівський Високий замок. Перекинувшись кількома словами, наші люди почали вгощати дітей цукерками і жуйною гумою та попросили разом сфотографуватися. Автоматично реагуючи на милість, хлопчина подарував одній з пань свою піонерську хустинку. Згодом піонервожатий звелів їйому її відібрати.

У Каневі, біля могили Тараса Шевченка, ми зустріли школярів із старшого віку учителькою. Діти цікаво обступили нас і ми запропонували їм разом з нами сфотографуватися, але тут же встриянула їхня вчителька, запитуючи, хто ми. Коли почула, що ми українці з-за океану, зразу ж набралась зlostі та почала лаятись на президента Регена. Коли ж я сказав, що в нас головою уряду є не президент Реген, а прем'єр Трудо, вона зразу ж перекинула свою лайку й на нього: — Так трудітесь по вашому! А ви, мальчики, геть од них! — вигукнула до переляканої дітвори і зібравши їх у гурт оподалік продовжувала їх навчати ненависті на святій Тарасовій горі.

Як і скрізь у світі, так і в Україні добро переплітається зі злом.

У Львові зустріла нас прикра вістка, що наш давній приятель поет Ростислав Братунь перебував в лікарні після дуже важкого серцевого припадку. Його стан був критичний і це відібрало нам охоту шукати

зустрічей з іншими літераторами і мистцями. Ще тим більше, що жодної особливої ініціативи місцевих чинників у тому напрямку не було. Не було для цього відповідного клімату також і в Києві.

Перебуваючи в канівському Музеї Тараса Шевченка, ми з присміністю наткнулися на влаштовану там ретроспективну виставку давно знайомого нам маляра Сергія Шишка. Колись ми закупили були його 20 картин та одержали дві в подарунку, що тепер находяться в нашому Музеї. Сергій Шишко — прекрасний майстер кольору, весь свій талант присвятив змальовуванню краси столиці України, Києва. Згадана вгорі канівська виставка охоплює, хоч і далеко не повно, його творчість, починаючи із 1940-их років.

Заки їхати до Канева, ми старалися ще з Канади й опісля в Києві одержати дозвіл відвідати музеї Переяслава Хмельницького. Нам відмовлено, бо Переяслав Хмельницький, повз який їдеться до Канева, не вклю-

чений в маршрути Інтуристів. Дивно, що не відкрито його туристам навіть і з нагоди так голосно відзначуваних роковин Переяславського договору. Мимохіть насувається питання: Що ж таке приховується у цьому місті?

Не задоволльнено було й мого особистого прохання дати змогу відвідати Івано-Франківські, коломийські та косівські музеї українського мистецтва, хоч рік тому запросила була мене й пообіцяла супроводити в подорожі директор Івано-Франківського історичного музею, яка побувала в нашій Галереї Курилика в Ніягара Фаллс. На мого листа відписав голова правління Українського товариства дружби із зарубіжними країнами: “Ви ж знаєте, що Івано-франківська область закрита перед туристами”...

Як добре, все таки, що на нашому північно-американському континенті немає жодних туристичних обмежень. Тут усі провінції і стейти відкриті для всіх туристів світу, включно й Радянського Союзу.

Х р о н і к а

УКРАЇНА

ПІСНЯ В ДВА ГОЛОСИ

Ті вечори на Запоріжжі,
У Вознесенівці над Дніпром...
Скипають квітом весняні вишні.
А батьку з матір'ю—сорок разом!
Дрімає хата в сорочці білій,
На призьбі місяць, як дід, сидить.
А тато з мамою пісню ділять
На нижчу й вищу квітучу віть.
Коли просвічена і висока
Здіймалась пісня та й до зорі,
Зривався тато веснянокий,
Її приманював до землі.
І віть тонесенька, віть пісенна, —
Як нить обірвана у вишнині,
Покірно падала у чорноземну,
У пісню татову, під вишні.
Тоді два голоси та й приторкалися,
З душі у душу любов лили.
Як довго-довго вони літали!
Як ніжно-ніжно вони цвіли!

САД

І сад, і сонця шелестиві ручай
Крізь листя, крізь дрімотливе
гойдання
Гілок, де виника вгорі зітхання
І яблуко — в промінній течії...
І лоскітно припала до щоки
Щока теплава золотого плоду,

І золотіють очі у природи,
І видно в цьому погляді віки.
Нисходить золотава благодать
На дні мої, на роздуми прозорі.
Кому ходити в дні такі у горі? —
Не світ, а яблуневий аромат!
Я сплю в саду, а може, сад дрімає
В мені, в моїй просвітленій душі!
І глухо тупотять, мов сторожі,
Осінні яблуні, в яких душа літає.

Юрій Сердюк

ДЗЕРКАЛО ДУШІ

Чи справді очі — дзеркало душі?
Ну а якщо людина постаріла,
Якщо від болю вже не чує тіла,
Чи справді очі — дзеркало душі?

Чи справді вірші — дзеркало душі,
Її падінь, її високих злетів?
Гадаю, так. Якщо ти є поетом,
То вірші, справді,—дзеркало душі.

Любов Забашта

Відзначення роковин смерті Івана Франка. — Для участі в святкуванні прибули з Києва письменники Олесь Гончар і Дмитро Павличко. Враз із головою Львівської організації письменників Романом Лубківським та редактором жур-

налу "Жовтень" вони поклали квіти при могилі Великого Каменяра на Личаківському кладовищі. Одночасно представники творчої інтелігенції Львова увінчали квітами також могили Софії Крушельницької, Станіслава Людкевича, Маркіяна Шашкевича, Ірини Вільде, Григорія Тютюнника та ін. Запраз після цього почалися в домімузеї Івана Франка традиційні літературні читання.

Письменник Олесь Гончар зробив такий запис у книзі почесних гостей музею: "Якщо Шевченка називаємо душою України, то Франко — це інтелект українського народу. Кажучи про інтелектуальну силу Івана Франка, зовсім не поменшуємо емоційну наснагу його творів, вогонь його революційних каменярських поезій та геніяльної його інтимної лірики, що належить нині до скарбів світових. Тут, в оселі Франковій, схиляється його невмірушій творчості".

Слово про творчий подвиг Івана Франка виголосив професор Львівського університету І. Дорошенко. Після його промовляв Дмитро Павличко і читали свої вірші: Ростислав Братунь, М. Петренко, М. Романченко, І. Гнатюк, І. Гущак, В. Каліка, Р. Качурівський та Б. Стельмах. Поет Роман Лубківський, який вів свято, інформував

присутніх про підготовку до 130-річчя з дня народження І. Франка.

Мистецьку частину свята склала змістовна програма, яку виконали артисти львівських театрів та обласної філармонії. У ній прозвучали твори Івана Франка і пісні на його вірші. У музеї відбулася з цієї нагоди виставка художніх виробів, створених за мотивами творів Франка косівським майстром Д. Походжуком.

Грузія вшанувала українського поета. — Почесною грамотою Президії Верховної Ради Грузії відзначено 60-річчя та роботу в галузі пропаганди грузинської літератури в Україні поета Віктора Кочевського. Він уже 30 років перекладає твори класиків і сучасних письменників Грузії.

Ювілей 150-річчя з дня народження Юрія Федъковича. — На початку серпня минає 150 років з дня народження Співця Буковини. До цієї дати у видавництві "Дніпро" вийде двотомник творів письменника та нові видання путівників по літературних музеях у рідному селі письменника Путилі та Чернівцях.

Чернівецький Університет підготовляє наукову конференцію й Укрхроніка закінчила роботу над кольоровим документальним фільмом про Ю. Федъковича. Будуть

випущені ювілейні значки, медаль і марки з портретом. В Україні відбудуться вечори, присвячені пам'яті гуцульського співця.

Майстер графіки. — У київському будинку вчених відбувся вечір, присвячений 100-річчю з дня народження Юрія Нарбута, визначного українського графіка. Про велику силу таланту славетного українського майстра говорив кандидат філологічних наук С. І. Білокінь. Він згадав, що автора ліричної і дотепної "Української абетки" називали сучасники "лицарем графіки". Багато сил й уваги віддавав він своїй улюбленийі Академії мистецтва спочатку як її професор-фундатор, а потім і ректор, виховавши таких майстрів, як Лесь Лозовський, Павло Ковжун, засновник українського мультіплікатора Вячеслав Левандовський...

На вечорі звучала музика композиторів XVIII століття Д. Бортнянського та М. Березовського у виконанні артистів Київської державної філармонії. Учасники вечора оглянули виставку творів Юрія Нарбута.

Картини Ляйпцигу в Києві. — З нагоди відзначення Днів Ляйпцигу в Києві у приміщенні Державного музею українського образотворчого мистецтва відбулася виставка "Шедеври німецьких художників

XIX ст." — 120 творів з фондів Ляйпцигського мистецького музею.

З цієї нагоди у пресі згадано, що культурні зв'язки Києва і Ляйпцигу мають давні традиції, бо були започатковані ще у XVII столітті ректором Києво-Могилянського колегіуму, згодом Академії, Іоакінієм Гізелем, видатним українським культурним діячем. Протягом десяти років він підтримував тісні взаємини з центром Просвітництва в Німеччині — Галльським університетом, надсилає туди учнів з Києва. Так, у 1747 році віїхав туди для збагачення знань Григорій Козицький, згодом письменник і перекладач. Багато сприяв культурним взаєминам із вченими й філософами Ляйпцигу Феофан Прокопович і після нього ректор Київської академії Самуїл Миславський. Німецьку мову викладав у Київській академії з 1738 року уродженець Полтави Давид Ващинський, який закінчив два німецьких університети — Галльський і Ляйпцигський. Культурні контакти підтримувались і пізніше.

Ювілейна виставка Григорія Смольського. — У 90-річчя з дня народження визначного маляра Григорія Смольського влаштовано у виставковій залі Львівської картинної галереї ретроспективну виставку його творів. Гр. Смоль-

ський народився в селі Підгірки на Прикарпатті. Закінчивши середню освіту, він побував коротко в Італії й опісля рік учився в Парижі. Повернувшись, став учнем і другом Олекси Новаківського.

На виставці було представлено 80 робіт, починаючи з 1923 року. Між найстаршими творами є його "Автопортрет" і "Портрет батька". З новіших — "Княгиня" (1957), "Довбуша вітають" (1964), "Мій Космач" (1967), "Троєsti музики" (1970), "Хліб наш насущний, дай нам сьогодні" (1970).

При цій нагоді згадаємо, що в грудні 1983 року Львів відзначив 60-річчя відкриття Мистецької школи Олекси Новаківського, яка проіснувала десять років. Крім О. Новаківського там викладали: Й. Курилас, І. Балей (основи пластичної анатомії), Е. Нагірний (перспективи), І. Свєнціцький (історія мистецтва), В. Пещанський (технологія) та інші.

Помер кінорежисер В. Т. Денисенко. — На 55 році життя раптово помер відомий кінорежисер, лавреат премії ім. Тараса Шевченка — Володимир Денисенко, що походив із села Медвин Богуславського району Київської області. З 1956 він працював режисером Київської кіностудії ім. О. Довженка. Поставив фільми: "Роман

і Франческа", "Мовчать тільки статуї", "Сон", "Повість про жінку", "Женці" та ін. Для більшості з них сам написав сценарій.

Виступи китайських мистців. — У залі Одеської філармонії відбувся концерт відомих музикантів і співаків з Китаю. Вони виконали твори європейських і китайських композиторів та народні китайські пісні.

Цього літа в Одесі виступає київський Театр опери та балету ім. Т. Шевченка. В його репертуарі опера "Тарас Бульба" М. Лисенка, "Ярослав Мудрий" Г. Майбороди, "Запорожець за Дунаєм" С. Гулак-Артемовського, "Орфей та Еврідіка" Х. Глюка, "Ольга" Е. Станковича та ін. Солісти влаштували концерт — "Реквієм" Верді. Одночасно підготовляється новий балет "Прометей" Євгена Станковича.

СРСР

Економічна нарада країн членів РЕВ. — В дніях 12-14 червня відбулася в Москві Економічна нарада делегацій країн соціалістичного блоку. Взяли у ній участь: Т. Живков від Болгарії, Я. Кадар від Угорщини, Ле Зуан від В'єтнаму, Е. Гонеккер від Східної Німеччини, член Політбюро К. Р. Родрігес від Куби, Ю. Цеденбал від Монголії, В. Ярузельський від Польщі,

Н. Чаушеску від Румунії, К. У. Черненко від СРСР, Г. Гусак від Чехословаччини. З промовами виступали: Черненко, Живков, Кадар, Ле Зуан, Гонеккер, Родрігес, Цеденбал, Ярузельський, Чаушеску М. О. Тихонов (від СРСР) і Г. Гусак. Підписано Заяву про напрями дальнього розвитку економічного і науково-технічного співробітництва та інші документи. Нараду закрив промовою К. У. Черненко. ЦК КПРС влаштував для делегатів прийом в Кремлі, що на ньому з промовами виступали К. Черненко і В. Ярузельський.

Реабілітовано В'ячеслава Молотова. — Напередодні 94 роковин з дня його народження радянський уряд формально реабілітував В. Молотова, який спротивлявся приходові до влади Микити Хрущова і за це був позбавлений ласки та засланний на "амбасадорство" в Улян Батор у Зовнішній Монголії в 1957 році. На 22 конгресі його позбавлено було членства компартиї і з того часу не було про нього вісток. Недавно орган комуністичної партії Італії "ЛьЮніта" повідомив про приязну розмову Молотова з Черненком і зараз після цього прийшла реабілітація. Її коментується на Заході як підкреслення просталінського курсу теперішнього керівництва.

Договір, що його В. Молотов підписав був в 1939 році із Рібентропом, міністром закордонних справ Німеччини, був передвісником німецької інвазії Польщі й зайняття радянськими військами західно-українських земель. Молотов був найвірнішим співробітником Сталіна, що його, як наймолодший член Політбюро, підтримав під час спору з Троцьким. У 1930 році Сталін вперше іменував його прем'єром. З того часу він постійно займав пости прем'єра і міністра закордонних справ.

Король на Кремлі. — На початку травня побував у Москві з офіційною візитою еспанський король Хуан Карльос I. Виступаючи на обіді в честь гостя, Костянтин Черненко сказав, що належність двох країн до різних суспільнополітичних систем не є перешкодою до співробітництва на здоровій основі.

Британська хімічна компанія допомагає. — За договором, під周恩ним у Москві, британська гігантина хімічна компанія ICI влаштовує в СРСР чотири експериментальні лани (5 тисяч акрів), де вирощуватиме пшеницю, щоб прослідити яка причина неурожай. Експерименти триватимуть три роки. Починаючи з місяця вересня ц. р., британські консультанти давати-

муть директиви, як засівати, коли збирати урожай, які хімікалії застосовувати, щоб поліпшити поля.

Літак, спроможний везти СС-20 ракети. — Новий вантажний радянський літак — найбільший у світі — спроможний, на думку західних експертів, нести СС-20 нуклеарні ракети. Чотиримоторовий Антонов-400 є на 5% більший від найбільшого американського літака. Його розмах крил має 75 метрів (246 стіп). Засяг — 4,500 кілометрів. Може везти танки або 200 вояків у повному виряді. Середнього засягу ракети і їхню мобільну установку може завезти до Західної Європи, а навіть і такий далекий острів як Гренада. Цей літак, що нотується на Заході як "Кондор", буде в ужитку під кінець цього десятиріччя.

Не зважаючи на ворожнечу, купується збіжжя. — У час, коли взаємини між СРСР і США виглядають докраю нарpuжені, радянський уряд закупив в Америці додаткових 22,000 тонн пшениці (приблизно 8,3 міл. бушлів), що будуть доставлені ще цього року. Разом закуплено останнім часом 1,43 мільйони тонн. Ціна не подається, але теперішня ціна на фармерському ринку є 3.35 ам. доларів за бушель. Отож ціна радянського закупу є приблизно 28 мільйо-

нів доларів. — США дозволили Радянському Союзові закупити в цьому році ще додаткових 10 мільйонів тонн пшениці. Тобто разом — 22 мільйони тонн.

КАНАДА

Заклик П. Е. Труда приспішити процес двомовності. — Одним із останніх формальних актів прем'єр-міністра Труда був лист, адресований прем'єрові Онтарія Дейвісові. Він благає його не зволікати із проголошенням двомовності провінції, щоб не втратити шанси причинитися до об'єднання канадської нації. "Існує ризик, — пише Трудо — що відкладаючи признання мовних прав півмільйонному франкомовному населенню Онтарія, можна зменшити вартість цього вчинку. Надто часто в нашій історії ми не діяли з достатньою швидкістю, визнаючи права меншин і коли врешті вчинили це, то можлива колишня великородність вже не задовольняла партнерів".

Прем'єр Трудо уважає справу двомовності критичною для існування і росту Канади. Останній лист був уже третьим листом прем'єр-міністра Труда прем. Дейвісові від травня цього року. Він уважає, що визнання рівних мовних прав французького населення

було б остаточним заборолом проти сепаратизму в Квебеку. Як досі, то прем. Дейвіс не виявив готовості послухати заклику П. Е. Труда.

Незалежність буде головним гаслом наступних виборів у Квебеку. — Урядова Партия Квебеку офіційно заявила, що наступні вибори відбудуться під гаслом незалежності. Прем'єр Рене Левек, що його оплесками обрано дальшим провідником партії, заявив свою підтримку гасла незалежності та згоду вести партію під цим прапором до виборів, які відбудуться найпізніше в квітні 1986 року. Відхід П. Е. Труда і консервативний склад нового уряду сприятиме посиленню незалежницького руху в Квебеку, навіть якщо в наступних федеральних виборах здобуде перемогу ліберальна партія.

США

Квітуча американська економіка. — На думку багатьох економістів, сучасний економічний стан США є найкращим у світі. Постійний поміркований ріст і стабільність цін. Впродовж останнього року покажчик цін зріс тільки на 2,8 відсотків. При цьому ж за останні три місяці інфляції не було зовсім. Президент Реген, промовляючи до групи республіканських жінок сказав:

“Індустрійна продукція в червні зросла. Дрібний продаж зріс. Кошти продукції залишаються вже три місяці незмінними”.

Ціни харчів зменшилися останнього місяця на пів відсотка — це третє місячне зменшення підряд. Кошти пального (бензину) спали на 0,7 відсотка. Минулого року гуртові ціни зросли були всього лише на 0,6%, — найкращий стан за останні два десятиліття. Найбільші прибутки виявляють: автомобільна продукція, бизнесове устаткування і матеріали, пов'язані з енергією.

Жінка кандидатом на заступника президента. — Демократичний президентський кандидат Волтер Мондейл вчинив історичну подію — вперше в історії Америки обрав собі кандидаткою на віце-президента жінку, Джеральдін Ферраро. Цей факт знайшов ентузіастичний відгук серед демократів і республіканців, хоч деято з республіканців занепокоєний, що це дасть противникам більше число голосів.

48-літня Джеральдін Ферраро вже втретє обрана була конгресменом від дільниці Квінс у Нью-Йорку, що за останніх президентських виборів заявився був за Рональдом Регеном. Її батько прибув до США як емігрант з Італії. Вона католицького віровизнання.

Уряд наказав автомобільним компаніям обладнати моделі 1987 року повітряними мішками або автоматичними прив'язками. — Мішки, або автоматичні пояси будуть обов'язковим устаткуванням бодай 10 відсотків автомашин в 1987 році, 25% в 1988, 40% в 1989 і 100% у моделях 1990 року. Автocomпанії будуть звільнені від цього обов'язку, якщо зможуть достатньо забезпечити пасажирів при зударі із швидкістю 30 миль (48 кілометрів) без прив'язки. Як досі, то в США лише в Нью Йорк уже впровадив у себе обов'язкове вживання поясів. У Канаді їзда з поясами є обов'язковою в 6 провінціях, включно Онтарія. Американський уряд сподівається впровадженням цього закону запобігти щорічної смерті понад 43 тисяч жертв на дорогах.

Президент Реген успішно зміцнює мілітарну силу Америки. — Коли йдеться про добро і престиж нації, американський народ завжди виявляє подивуగідну єдність і соціалідарність. Саме це допомогло президентові під час його дотеперішнього три і піврічного урядування здійснити майже всю його заплановану програму модернізації і зміцнення армії. До її арсеналу додано 2,360 M-1 танків, 804 джетових винищувачів, 46 воєнних ко-

раблів. Навіть контроверсійні бомбовики B-1 і MX ракети вже продукуються. Порівнюючи з 1980 роком військовий бюджет зріс на 32 відсотки. У плані президента є збільшувати військовий бюджет щорічно на 10 відсотків до 1986 року, а далі вже вдвідлити тільки поміркованим ростом 4 відсотки на рік.

Проблемою Америки є те, що її головний противник — СРСР не публікує справжніх даних про свій військовий бюджет, Західні обсерватори обраховують його на основі того, скільки кожний радянський корабель, літак, танк чи гармата коштували б на Заході. Справа також у тому, що в СРСР практиче, бодай частинно, для військових цілей уся промисловість. Радянська армія нараховує тепер 4,8 мільйонів людей, тобто вдвічі стільки як американська, але 25% її прикуто до кордонів з Китаєм.

СРСР не має еквіваленту американської вантажної флоти, яка може в короткому часі перевезти 1000 бомбовиків першої лінії в кожне місце земного глобу, віддалене на 250 миль від океану. Зате має сильно розбудовану флоту підводних човнів, що її першим завданням під час війни було б нищити ворожі вантажні кораблі.

Американські науковці перевірятимуть теорію Айнштайна. — Уряд США витрачає 130 мільйонів доларів та використає свій "спейс шател", щоб перевідчити чи Айнштайн мав рацію твердячи, що притягання зупиняє час. Експерименти, проводжені дослідниками Стенфордського університету можуть вияснити деякі містерії всесвіту і приспівити побудову повітряного корабля, що літатиме із швидкістю світла. Тоді астронавти могли б побувати на інших планетах і повернутися на Землю, що на ній за час їхньої відсутності проплили б уже сотні років. Оце вперше НАСА перевірятиме одну із фундаментальних сил природи. Без огляду на наслідки, то матиме важливе застосування в технології.

Цей проект називається "Гравіті Про В". Його перевірка має відбутися на одному із супутників в 1990 році. Попередить її тест на "спейс шател" в 1988 році. Експеримент стосуватиметься лише частини загальної теорії Айнштайна — "Гравітомагнетизму". Вона твердить, що маса в русі, така як Земля, створює поле тяжіння, яке може порушити чи викривити поле гравітації на літаючому повітряному кораблі. Якщо це виявиться правдою, тоді науковці матимуть підставу для того, що тяжін-

ня може заставити час проминати в різному темпі стосовно Землі. — Задумані експерименти можуть вияснити також проблему т.зв. "чорних дір", що матиме колosalне значення для повітряного транспорту. "Чорні діри" — це, мабуть, погаслі звізди, — такі густі, що їх не може проникнути навіть світло.

ЗАХІДНА НІМЕЧЧИНА

Скасування зброєневих обмежень і протест СРСР. — Уряд Західної Німеччини прийняв рішення, що його більше не зобов'язує 30-літня заборона продукувати бомбовики далекого засику і ракети. Так він визбався останньої із рестрикцій, накладених на Німеччину Потсдамським договором 1945 року.

На це негайно зареагував Радянський Союз. Агентство ТАСС передало заяву представника міністерства закордонних справ Володимира Ломейка, який твердив, що це рішення спротивляється договорові між альянтами з часу війни. Отож СРСР з іншими державами, або — якщо зайде така потреба — сам один подбає про те, щоб договір не був порушений.

Останнім часом СРСР посуджував Західну Німеччину в підтримуваний реваншистських рухів, які

бажають повернення територій, втрачених під час Другої світової війни.

"Усім відомо, — кажеться в радянській ноті, — що Зах. Німеччина використовувала кожну усунуту заборону на розбудову свого військового потенціялу, який давно переступив оборонні потреби Західної Німеччини. Радянська сторона очікує, що Федеральна Республіка сприйме цю ноту найсерйозніше і пильно зважить всі негативні наслідки, які обов'язково виникнуть".

Бонн відкинув ноту СРСР, заявивши радянському послові в Бонні, що мимо знення заборони не думає розбудовувати стратегічну зброю. Але Радянський уряд вислав протестні ноти також до урядів США, Англії і Франції — учасників Потсдамської конференції, і теж до Італії, Бельгії, Голландії, Люксембургу, що разом з Англією та Францією творять Західно-європейську союзну Раду, яка була попередником НАТО.

Проблема турецьких "гостей". — У Західній Німеччині перебуває півтора мільйона турецьких робітників і їхніх родин, що творять найчисленнішу групу серед 4,53 міл. чужинців. У 1950 році цих "гостей" (евфемізм, який був тоді в ужитті) запрошено допомогти

розвиткові німецької індустрії. Серед них є під цю пору 274 тисячі безробітних і 40% з цього становлять турки. Вони і їхні родини є тепер тягарем для німців і на мурках міст часто зустрічаються написи "Туркен равс"!. Німеччина має багато своїх безробітних і німці радо переймають "чорні" роботи, що їх досі виконували чужинці.

Новий закон, схвалений урядом канцлера Коля, пропонує кожному чужому робітникові, що безробітний або має лише тимчасову роботу, 10.000 нім. марок (4.500 доларів) та по 1.500 н. м. на кожну дитину, якщо він виїде з Німеччини. Практично цей закон стосується тільки турків, бо інші робітники — з Еспанії, Югославії, Італії та Португалії, адоптувались у Німеччині.

Ідея спільної франко-німецької армії. — Попередній канцлер Зах. Німеччини Гелmut Шмід виступив у парламенті з пропозицією сполучити збройні сили Західної Німеччини і Франції та створити спільну армію в силі 30 дивізій. На його думку, це вистачало б оборонити Західну Європу від будь-якої атаки і дало б змогу Америці зредукувати свої збройні сили в Європі. Європа все таки далі потребувала б американської нуклеарної охоронної "парасолі".

Ідею Шмідта є — дещо звільнити Європу від повної мілітарної залежності з боку США, щоб не бути одного дня покинутою. Таке побоювання викликала недавня пропозиція в американському сенаті, щоб відкликати з Європи 90.000 вояків із стаціонованої тепер армії, яка нараховує 326.000 людей. Такий проект був відкинутий 55 голосами проти 41, але існує можливість, що іншим разом він міг би перейти. Америка бажала б звільнитися від надмірних витрат і загроза відкликання частини війська є пресією на європейські держави, щоб вони побільшили свої військові бюджети.

Створення франко-німецької спільної армії спонукало б також інші держави приєднатися і це воскресило б колишній проект Європейської оборонної спільноти. Проект Шмідта вирівняв би західно-європейський мілітарний дисбаланс. Франція має можливість розвивати свою нуклеарну силу, але не має достатніх фондів, а Західна Німеччина має гроші, та не має права це робити.

Шмідт продискутував свій проект із канцлером Колем і з французьким президентом Міттераном, але жоден з них не відповів йому публічно. Це досить вразлива проблема. Проти була б Вели-

кобританія, ну й СРСР, який має в пам'яті походи Наполеона і Гітлера. Єдине в ній, що було б приманливе усім: західним європейцям, СРСР і США — це надія на зменшення американської присутності в Європі.

ПОЛЬЩА

Припинено появу тижневика "Наше Слово". — Редакція органу Головного правління Українського суспільно-культурного товариства в Польщі повідомила, що тижневик "Наше слово" наразі припиняється із-за відсутності складачів. Звичайно, що Редакції не можна було подати справжню причину закриття єдиного українського часопису для понад п'ятсот тисячної української спільноти в Польщі.

Непрямий коментар до цього факту подала в паризькому журналі "Культура" Софія С. ("Культура", червень 1984), яка пише: "Кількасот тисяч українців у Польщі не становить чайже жодної загрози тоталітарній владі. Польські державні інтереси не вимагають дискримінації національних меншин. Але дискримінація існує і щораз росте. Однією з причин такого стану є, без сумніву, залежність влади від Москви. Ясне, що Москві залежить на тому, щоб у

безпосередньому сусідстві України, яка є предметом невмілимої русифікації, не розвивався жоден незалежницький український рух. Виконання московських доручень, не знаходить перешкод серед польського військово-партийно-адміністраційного апарату. Існуюча до сьогодні серед великої частини польської суспільності нехіть до українців, виводиться із давніх спорів. Її інтенсивно підсилює режимна пропаганда впродовж усього повоєнного періоду, допомагаючи виконуванню тих доручень. Неважко зрозуміти, що на всіх щаблях апарату находяться запопадливі виконавці бажань Москви. Вони перевонані, що не даючи українцям можливості "піднести голову", діють на добро Польщі".

КИТАЙ

Попробуйте трохи капіталізму! — Китайський прем'єр-міністер Джо Зіяянг запропонував китайцям трішки капіталізму як лік проти економічних недуг. Промовляючи на відкритті сесії Національного народного конгресу, 66-річний лідер заповів нові податки й інші реформи, щоб допомогти китайській "нерозумній" системі створити суперництво, нагородити таланти і зупинити розбазарювання.

Він закликав також до збільшення закордонних інвестицій та участі в економіці Китаю.

Сказав, що найбільшою проблемою країни є недостатність грошей у державній скарбниці. Тому домагався змін в керованих урядом підприємствах, щоб до державної каси напливали податки, а не доходи. Слід заохочувати людей до суперництва — сказав — і робітники повинні одержувати плату відповідно до результату їхньої праці.

Простягаючи руку за чужими капіталовкладами, Джо повіломив, що досягнуто поважного успіху в розмовах з Великокоританією відносно Гон Конгу та закликав Тайван сполучитися з Батьківчиною.

Багато продуктів щоденного вживання звичайного китайця, від мила до електрики, є сильно субсидійовані державою, яка вдержує їх низьку ціну штучно. Економісти кажуть, що це головна перешкода для китайських економічних реформ. "У наступних економічних заходах, два завдання мусять бути взяті під увагу: відбудова економічного потенціялу і відкриття дверей у зовнішній світ" — сказав Джо. Він закликав ставити на перший план будівляну роботу, більш використовувати закордонні фонди та припинити обмеження робітничих премій.

ЦЕРКВА

Польський єпископ для Львова. — Папа Іван Павло II найменував професора філософії й метафізики, польського монсеньйора Марціяна Яворського єпископом й Апостолом міністратором римо-католицької архієпархії Львова, що його місцем перебування буде місто Перешибль. Єпископ-номінат Яворський був ректором богословської семінарії у Кракові.

Українці-католики не мають ні в Перешиблі, що був споконвічним осідком їх епархії, ні ніде у Польщі, свого католицького єпископа. Поляків у Львівській області є лише 20 тисяч, а українців у Польщі майже пів мільйона. Така дискрипція в церкві є особливо болючою.

Папські лімузини. — Під звуки хору випущено із автомобільного заводу у П'єрвіль, провінція Квебек, першу з двох лімузин, що возитимуть Папу Івана Павла II під час його 12-денної подорожі по Канаді. Лімузини мають форму вантажного автомобіля із прозорою надбудівкою. Кожна з них коштує по 130 тисяч доларів, бо їх стінки зміщені двоїчовою куленепробивною арматурою. Також газолінові танки забезпечені перед експлозією. Лімузини вивінувані комуніка-

ційною й охоронною апаратурою. Прозорий плястик у надбудові та-кої грубості, як 600-сторінкова книжка, дасть змогу Папі бачити довкілля і народові бачити його всю постать. Ця надбудова є пода-рунком і продуктом компанії Джей-нерал Моторс. Нутро кабіни висте-лене килимами й оксамитами в кольорі папської червоні. Мимо всіх засобів обережності, кабіни матимуть ,на бажання Папи, два вікна, які відчиняються.

МЕДИЦИНА

Артерія на шиї дає всі інформа-ції. — Прослухання шуму в арте-рії на шиї пацієнта дає можливість лікарям дізнатись, чи людині за-грожує удар (строк). Якщо паці-єнтів часто оглядати, рідко коли може трапитись удар несподівано. На думку спеціяліста д-ра Бріяна Чамберса з Торонто, прослухуван-ня артерії повинно бути такою ж рутинною, як міряння тиску крові.

Ударі не є такими частими, як люди собі уявляють — каже д-р Чамберс. Тільки 4 відсотки людей у віці понад 40 років мають шуми. Якщо лікар виявить шум, тоді про-сліджує пацієнта спеціальною ультразвуковою машиною. Вияв-ляється, що лише 46% людей, в яких почуто шум, мають звужені артерії. З того знову ж 32 відсот-

ки мають тільки помірковане звуження і лише 22 відсотки — важке звуження. Троє пацієнтів (на 500 обслідуваних людей) із важким звуженням мали остерегливі сигнали й опісля ударі і двоє мали ударі без попередніх показників, а 23 мали остерегливі сигнали, але не було ударів. Остерегливими сигналами є втрата зору в одному оці, трудність говорити і слабкість в одній руці. Понад 40-річні люди, які мають такі сигнали повинні бути під наглядом лікаря або пройти операцію, щоб усунути згусток в артерії. Поки немає тих симптомів, операція є надто рисковною, бо може спричинити відкриття згустка від артерії й удар.

Навіть один напиток може пошкодити мозок дитини. — Інколи один-єдиний напиток матері під час останньої стадії вагітності може пошкодити мозок дитини, що тоді формується. Зокрема ж, напиток на порожній шлунок. Він може зменшити ріст та спроможність навчання. Один сильний напиток може бути шкідливішим від щоденного споживання малої кількості алкоголя. Докладно простуджено цю проблему на університеті Айви в США та в Стокголмі, у Швеції.

Пристрій, що допомагає глухим відчувати голос. — "Тектед", це пристрій, винайдений Авдіологіч-

ною інженерною корпорацією в Соммервіл, Масс. Він коштує ще досить дорого — біля 750 доларів. То мініатюрний вібратор, прикріплений на поясі. Він повідомляє лише, що хтось говорить. Самі ж слова треба відчитувати з поруку уст.

Втрати з причини випадків і хвороб. — Впродовж 1982 року, що про нього маємо останню статистику, в наслідок випадків і хвороб канадська економія втратила 15 мільйонів робочих днів, тобто 10 більйонів доларів. Між 1977 і 1979 роками один на сім робітників у Канаді зазнав поранення під час роботи (в США — 1 на 17, у Франції — 1 на 10). Найбільше випадків трапляється в риболовстві, лісництві та в копальнях. У цьому 20% то поранення рук чи пальців, 20% — поранення хребта.

Куріння є основною причиною легеневих захворінь. — Експеременти, проведені в США, встановили, що куріння є найбільшим індивідуальним здоровним риском і воно спричиняє річно 40 мільярдів доларів витрат в здоров'ю і втраченої продукції. Головними захворіннями, що їх воно спричиняє, є хронічний бронхіт та емфізема. Куріння чинить більше смертностей, як будь-яка інша причина. В США і Канаді тепер курить 36,9

відсотків чоловіків і 28,2 відсотків жінок.

Лікарство, що допомагає організмові поборювати пістряка. — Дослідники Джон Гопкінс університету в Балтіморі після 10-річних студій винайшли лікарство Ампліген, що є успішним і безпечнішим від усіх досі стосованих препаратів. Воно ще довго перебуватиме в стадії експериментування. Після того як лікарство виявилося успішним у звірят, затримуючи ріст 75 відсотків ракових захворінь, його почали випробовувати на малій групі людей у важчій стадії захворіння. Тоді, коли дотеперішні протиракові лікарства отруювали хворі клітини, загрожуючи також здоровим і спричиняючи часто небажані бічні ефекти, то Ампліген працює наче штучний вірус, стимулюючи оборонну систему організму поборювати пістряка.

Нова надія для попечених. — Ізраїльські науковці потрапили виростити в лябораторії пласти шкіри. Досить взяти у пацієнта маленький кусник його шкіри і він сам уже виростає в лябораторійних умовах. Досі дуже часто организми не сприймали шкіри донорів.

Нова ера у фізіології мозку. — "Стероїдні гормони існують у мозку незалежно від органів, які відомі нам як його продуценти" —

заявив французький науковець на Сьомому світовому конгресі ендокрінології в Квебеку, що був рекордний числом 6,700 науковців. Ці недавно відкриті субстанції, що звуться "невростероїди" не лише існують у мозку, але й міняються, доказуючи, що регулюються в мозку. Існування стероїдних гормонів відоме науці 50 років. До них входять половини стероїди, тестостерон, естроген і протожестерон та регулятор кортизолу, що регулює реакцію тіла під час напруги. Вони витворюються в адренальні залозах і циркулюють з кров'ю. Але тепер виявилось, що існує механізм, що контролює гормони в мозку і самостійно може міняти їхню концентрацію. Досліди показали, що й звірята, коли вирізано їм адренальні залози, далі мають половини гормони в мозку. Досі ще невідомо, наскільки це відкриття матиме вплив на лікування людини.

Погане літо для хворих на "сінну гарячку". — Біля 13 відсотків населення Канади й США хворіє на т.зв. "Гейфівер". В цьому році, у наслідок особливої комбінації тепла й дощових опадів, ці симптоми особливо дошкульні.

"Безкровні" операції. — Хірурги почали робити операції відкритого серця без трансфузії крові.

Таку безкровну техніку розвинули "Свідки Єгови", які відкидають переливи крові. Раніше вже було проведено біля сотні "безкровних" операцій на дітях, заморожуючи їхні тіла. При цьому тіло втрачає менше крові. Дитячі тіла охолоджують до температури 24 ст. Цельсія, при чому організми втрачають наполовину менше крові. При важчих операціях можна охолодити тіло до 18 ст. Ц. і тоді циркуляція крові зовсім припиняється. Організм може без шкоди витримати таке замороження впродовж однієї години.

РІЗНЕ

В Європі робитимуть з вина бензину. — Європейські країни мають надпродукцію вина, тож Європейська комісія запропонувала переробляти його на газолін. Наразі цей процес коштує вдесятеро дорожче, як нормальні бензини, отже вимагає поважних державних субсидій.

Олово занапостило Римську імперію. — Аналізуючи кості з римських поховань, дослідники знайшли в них велику кількість олова. Ера між 50 роком перед Христом і 250 по Христі відома в історії як "епоха олова". Збирники на воду, кубки, тарілки—все те було в римлян з олова. Вони любили також

солодощі і засолоджували страви і напитки оловом. Тепер нам відомо, що олово спричиняє захворювання і божевілля. Тому висунуто здогад, що олово сталося причиною легенерації народу і занепаду імперії.

Скільки коштують посольства? — Найкоштовнішою є канадська амбасада в Лондоні, що витратила в 1983 році 15,837,000 доларів. Всього 200.000 доларів менше витратила амбасада в Парижі, 14,169,000 дол. — амбасада у Вашингтоні, 10 мільйонів — в Токіо, 6 мільйонів в Бонні і 5 мільйонів в Римі.

Чех Карель Сучек проплив у бочці Ніягарський водопад. — Тільки небагато сміливцям застило успішно проплисти Ніягарський водопад, на якому загинуло сотні, а може й тисячі людей. Ще в минулому столітті почалися спроби спуститись по водопаді в бочці. Останньо здійснив це очайдушне діло чех Сучек, що живе тепер в місті Гамільтон. Він спустився 2 липня 1984 року у спеціально обладнаній плястиковій бочці. Після 45 хвилин приятелі виловили бочку з бурхливою струй: Чех набив собі декілька гудзів, але був живий і цілій. Поліція покарала його 500 доларами кари, та куди більше він дістане від преси й телевізій.

Не їдьте жаб! — Пекінський

часопис "Вечірня газета" звернувся із закликом до мешканців 9-мільйонового міста відмовитися від улюблена присмаку — жаб. Виявляється, що жаби їдять інсекти, які винищують рижкові плянтації, і без них не буде рижу.

Температура і злочинність. — Психологи добачають зв'язок між температурою і ратою злочинності. Кажуть, що під час літа злочинність зростає, досягаючи найвищого пункту при 29 ст. Цельсія (85 за Фаренгайтом). Вище цього злочинність знову меншає. Це так у Канаді, бо в США — кажуть — агресивні злочини (насильство і вбивства) зростають і вище 30 ст. Ц. Натомість неагресивні (крадіжки, грабування і підпали) є незалежними від тепла та холоду.

Континенти віддаляються. — Користуючись найновішою технікою, вчені обрахували, що континенти Північної Америки й Європи віддаляються один від одного на 0,6 інча, натомість Австралія і Гаваї наближаються широку на 2,3 інчи.

Коли принцеса заходить до музею. — Перебуваючи в Каліфорнії, англійська принцеса Анна забажала побачити виставку французьких імпресіоністів в Лос Анджелесі. Виставка щолиш недавно відкрилася і перед галереєю стояла довга черга людей. Їм без обиняків

сказали, що музей закривається до години 2-ої пополудні, бо цього вимагає безпека. Народ був до краю обурений. Чимало членів галерей відмовились вплачувати свої внески. "Якщо музеїв хочеться приймати принцесу — казали, то хай влаштує їй банкет опівночі, а не тоді, коли ждуть у черзі люди!"

Як Ед Шраєр залишив пост генерал-губернатора? — Коли 14 травня ц. р. відбувалася церемонія заприєження нового губернатора Дж. Сове, Ед Шраєр, не маючи вже функції при інсталяції, вийшов в супроводі двох ерцемпістів у Вінніпегу пограти в гольфа. Докладно о годині 11-ї, коли в Оттаві заприєжено Сове, поліція обернулися на зап'ятках і не сказавши слова, відійшли. Охороняти Ед-Шраєра не було вже потреби.

Не буде таблиці на домі, в якому народився Гітлер. — Міська рада у Бравнав, місті народження Адольфа Гітлера в Австрії, вирішила була вмурувати мармурову таблицю на домі, де народився диктатор. На таблиці мав бути напис: „Не бути більше фашизму. Мільйони жертв нагадують нам мир, свободу і демократію". Але не погодилася власниця цього триповерхового дому п. Герлінде Поммер. Зробила це не з політичних причин, а просто тому, що хо-

че мати спокій. Адвокат, який заступав її в суді сказав: „Вона боїться, що під її домом влаштовували б демонстрації неофашисти та обливали б його дьогтем антифашисти”.

Підозрілий Сталін. — Два дні після смерті американського президента Франкліна Рузельтера Йосиф Сталін звернувся через амбасадора СРСР у Вашингтоні до пані Елеонори Рузельтер з проосьбою відкрити домовину, щоб дослідити, чи смерть не була наслідком отруєння. Коли вдова по президенті відмовилась це зробити, бо вилив крові у мозку зовсім змінив обличчя мерця, амбасадор ще декілька разів настоював, щоб вволити волю Сталіна, який побоювався, чи це не був замах на життя Рузельтера і його самого. Про цю історію написав недавно син — Елліот Рузельтер у своєму спомині, опублікованому в магазині „Парад”.

Торонтонське „Атеїстське форум. — У місті Торонто існує формальна атеїстична організація. Вона веде свою пропаганду телефоном. Коли хтось набере її номер, то зразу ж відзвивається голос, який закликає „ясноумних осіб” приступити до Атеїстичного форуму і поборювати „середньовічне неутрство сучасної релігії”.

Скорпіон між бананами. — Коли власник крамниці Алек Рейд в містечку Саннісайд у повіннії Нью-фавндленд, відчинив скриньку з бананами, зустріла його несподіванка: звідтіля вискочив і вжалив його скорпіон. Рейда забрали в лікарню, а скорпіон знайшовся в слоїку Університету Ст. Джон.

Острів для злочинців. — Канадський державний прокурор Роберт Каплан виступив з пляном створити карну колонію для злочинців на островах Квін Шарлот Айлендс сподалік північного побережжя Британської Колумбії. Приміщували б на ній добровольців, як альтернативу до в'язниці. Конкретно ідеється про покинутий острівець, де колись була копальня. Найближчою місцевістю від цього острова, що звуться Тасу, є оселя гірників Сандспіт, віддалена на 45 кілометрів. Дістатись до неї можна тільки літаком.

Жінки розумніші. — Досліди, проведені Едмонтонським університетом, виявили, що жінки є кращими студентами, як чоловіки. Порівнявши оцінки на 9 факультетах впродовж років 1971—1981, переконались, що успіхи жінок впродовж усього часу були дещо кращими від чоловічих. Чомусь досі уважалося, що чоловіки є успішнішими в стислих науках.

MULTICULTURALISM

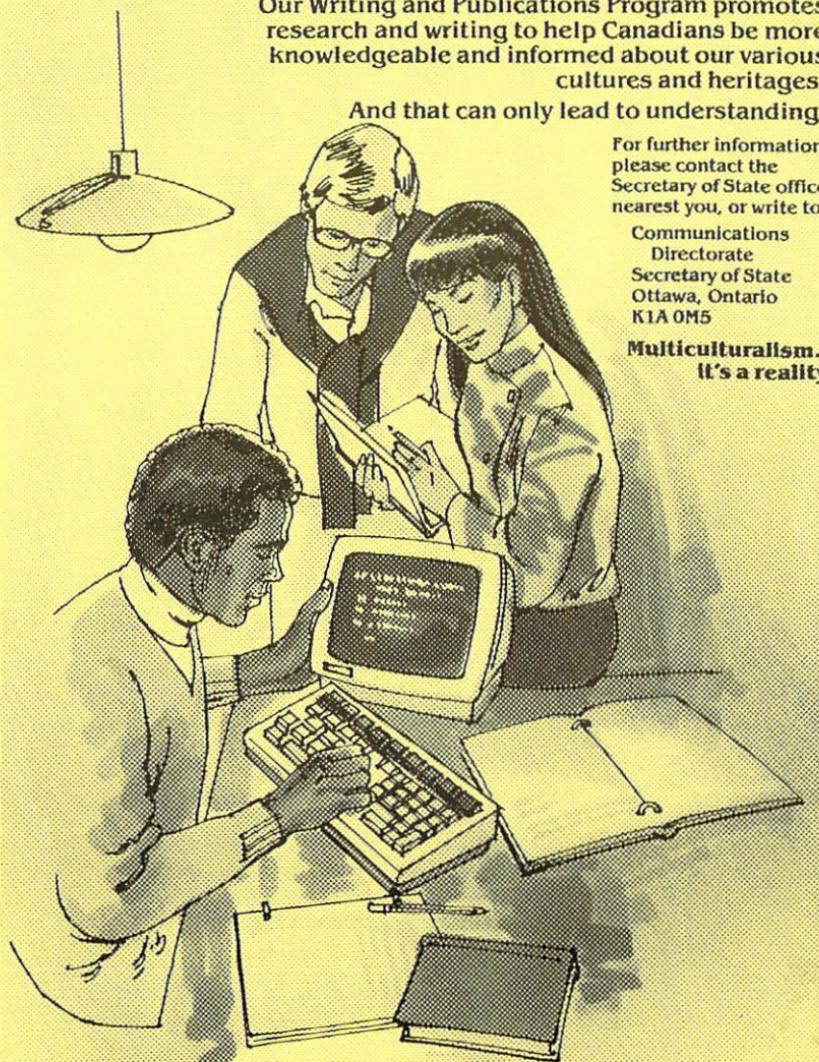
Multiculturalism is understanding

Understanding the cultures and people who make up Canada helps us all feel a sense of belonging.

Our Canadian Ethnic Studies Program actively encourages scholarly research, academic courses and projects related to multiculturalism in education.

Our Writing and Publications Program promotes research and writing to help Canadians be more knowledgeable and informed about our various cultures and heritages.

And that can only lead to understanding.

Multiculturalism
Canada
Hon. David M. Collenette
Minister of State

Multiculturalisme
Canada
Hon. David M. Collenette
Ministre d'État

Canada

For further information
please contact the
Secretary of State office
nearest you, or write to:

Communications
Directorate
Secretary of State
Ottawa, Ontario
K1A 0M5

**Multiculturalism...
It's a reality!**

